

2
46-232

20 a 6

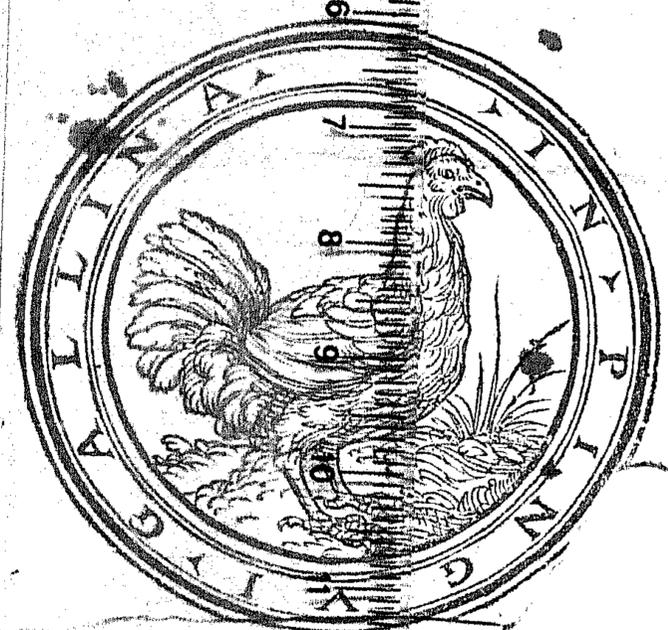
23

Bibliotec...	rsitaria
Sp...	6
Tabla	23
Numero	149

LIBELLVS

IOANNIS DE SACRO
BOSCO, DE ANI RATIO-
ne, seu vt vocatur vulgò, Computus
Ecclesiasticus:

CVM PRAEFATIONE

*Ex commissio
officij Sanctae In-
quisitionis Libe-
ratis excoꝝ. &
est in
tum
pue*

*Indice
anno
1609*

LVTETIAE,
Apud Gulielmum Cauellae, sub pingui Gallina,
ex aduerso cultu, & Embracensis.

2
46-232

20. a. 6

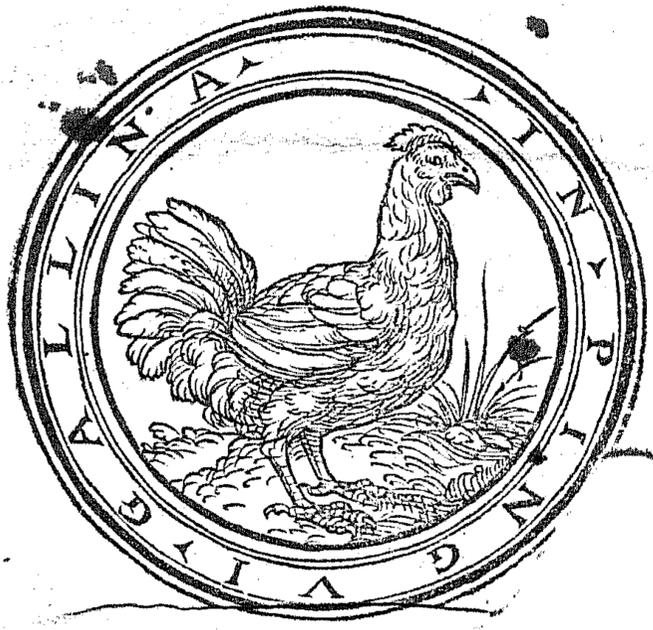
23

Biblioteca	Universitaria
Cl.	
Re.	6
Tabla	22
Numero	129

R. 930

LIBELLVS
 IOANNIS DE SACRO
 BOSCO, DE ANNI RATIO-
 ne, seu vt vocatur vulgò, Computus
 Ecclesiasticus.

CVM PRAEFATIONE

*Ex commissione
 officij Sancte In-
 quisitionis libe-
 ritate expurgatus
 et in praesentia
 tum Indici's
 pro totius anni
 1672*

LVTETIAE,
 Apud Gulielmum Cauellat, sub pingui Gallina,
 ex aduerso collegij Parisiensis.

decima pars puncti, prout prius sumebatur punctus. Vncia verò est duodecima pars momenti. Atomus est 48. pars vnciae. Astronomica tamè pars 60. vsque ad minimum cuiuslibet integri, vniformis est fractio. Cùm igitur in istarum temporis partium & differentiarum computatione huius scientiae consistat complexio, à computando nomen Computus accepit: non quòd computare doceat, sed quoniam numeris certis & subtiliter coniunctis doceatur.

DE DIEBUS NATURALIBUS & ARTIFICIALIBUS.

Dierum autè alius naturalis, alius artificialis. Naturalis est 24. horarum, à quocunque quatuor punctorum meridiani vel horizontis Sole inceptarum, continua comprehensio, id est, diei & noctis completæ spatium. Vnde illud Genesis, Factum est vespere & manè dies vnus. Item, Qui manè iunctum vespere, Diem vocari precipis.

Dies verò artificialis, est spatium temporis ab ortu Solis vsque ad eius occasum: vnde artificialis dies, est Sol lucens super terram. Nox autem, est vmbra terræ, in Solis oppositum diametraliter extensa. Et dicitur nox à noceo noces, est enim tem-

pus

pus nocentibus aptum.

Notandum igitur, quòd dies naturalis secundum diuersos, diuersa habet principia. Romani enim diem naturalem à media nocte incipiunt, & ibidem terminant, quoniam legitur, quòd Dominus natus fuerit in medio noctis diei Dominicæ: & quoniam Sol, qui causa est diei, à puncto remotissimo in media nocte incipit ascendere. Arabes verò à meridie incipiunt, qui dicunt Solem fuisse factum in meridie, secundum cuius motum diem considerant. Iudei autem à vespere, innitentes illi auctoritati Genesis, Factum est vespere & manè dies vnus. Quidam etiam secundum sensum agentes, vt vulgus, diem naturalem ab ortu Solis incipiunt: quia cùm Sol sit causa diei, tunc meritò debet dies incipere, cùm Sol effertur supra nostrum horizontem. Est autem horizon circulus, quem sibi circumscribit cuiusque aspectus. Meridianus verò est circulus, quem Sol à polo ad polum per hominum verticem transeuntem die media designat.

Huius itaque diei secundum Medicos quatuor distinguuntur quadræ. Quarum prima est, ab hora noctis nona vsque ad tertiam diei, calida & humida, in qua sanguis mouetur. Secunda verò à tertia diei artificialis, vsque ad nonam eiusdem, calida & sicca, in qua cholera euentatur. Tertia à nona diei artificialis vsque ad tertiam noctis, frigi-

da & sicca, in qua melancholia multiplicatur. Quarta est à tertia hora noctis, usque in nonam eiusdem, frigida & humida, in qua phlegma fluctuat, unde versus:

Tres lucis primas, noctis tres sanguinis imas,
Vis cholerae medias lucis sex vendicat horas,
Datque Melan primas noctis, tres lucis & imas,
Centrales ponas sex noctis phlegmatis horas.

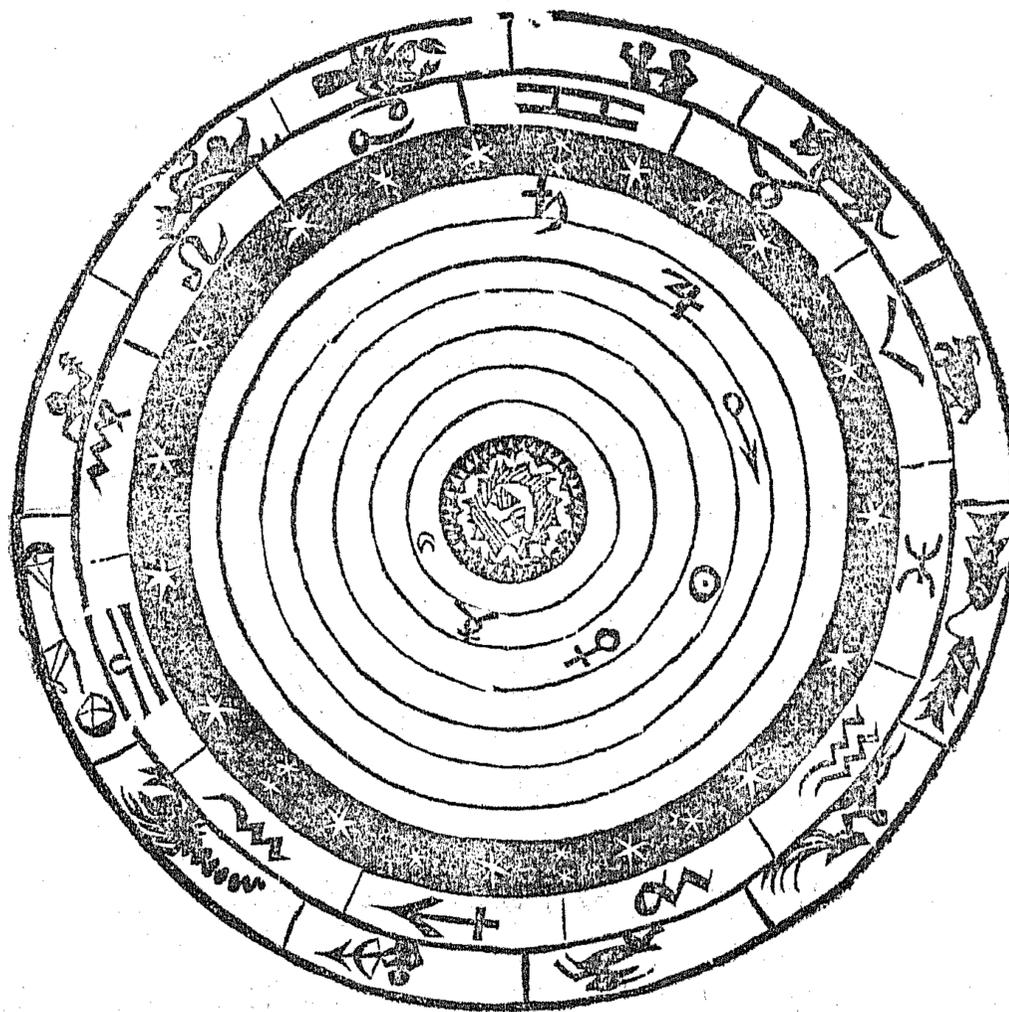
Dies artificialis similiter in quatuor quadras ab authoribus diuiditur, quarum prima rubens, secunda splendens, tertia urens, quarta tepens dicitur. Unde Sol quatuor equos habere fingitur, quorum nomina sunt haec, Eous, Lampas, Pyrois, Phlegon. Unde versus,

Solis equi lucis dicuntur quatuor horae,
Haec rubet, haec splendet, haec calet, illa tepet.

Notandum etiam quod dies septimanae, secundum diuersos, diuersus habent appellationes. Philosophi enim gentiles quemlibet diem septimanae, ab illo Planeta, qui dominatur in prima hora illius diei, denominant. Dicunt enim Planetas successiue dominari per horas diei: quorum nomina & sphaerarum ordinatio in subscripta figura clarescunt.

FIGVRA

DE ANNI RATIONE. 7
FIGVRA OSTENDENS
distributionem & ordinem sphaerarum caelestium.

Post SIMSVM sequitur, vltima Luna subit.
Vel ordine retrogrado sic.
Cynthia, Mercurius, Venus, & Sol, Mars, Ioue,
Saturn.

Ordine retrogrado sibi quivis vendicat horam.

Supponatur igitur, quod Saturnus dominetur in prima hora diei Sabbati, Iuppiter in secunda, Mars in tertia, Sol in quarta, Venus in quinta, Mercurius in sexta, Luna in septima. Item in 14. similiter in 21. Saturnus in 22. Iuppiter in 23. Mars in 24. Vnde cum non sint plures horæ in illo die naturali, relinquatur ergo quod Sol dominetur in prima hora diei subsequens, à quo dicebatur dies Solis, & inde recipit appellationem. Et con simili computatione habebimus quod Luna dominatur in prima hora diei subsequens diem Solis, & inde recipit denominationem, & sic de aliis. Secundum hoc igitur sagaces medici, cum dant portiones, vel faciunt minutiones, considerant utrum Planeta benevolus, vel malevolus dominetur in hora illa. Benevoli sunt Iuppiter & Venus: Malevoli, Saturnus & Mars. Indifferentes vero Sol, Luna, & Mercurius.

Vnde versus.

Iuppiter atque Venus bene sunt. Sat. Marsque maligni.

Sol & Mercurius, cum Luna, sunt mediocres. Qualitates quidem eorum complexionales in his patent versibus.

Frigidus & siccus Satur. Iup. æstuat vdius.

Mars & Sol sicci fervent, sed Luna Venisque

Vdæ

Vdæ frigescent: medius Cyllenius esto.

Humana quidem persuasio stellis numeros & nomina fecit, non ex sui natura, sed significatione distinctionis accommodata.

Vnde Bernardus Sylvestris dicit.

Communi ne voce rei generalis oberret.

Item Virgilius in 1. Georgi.

Nauita tum stellis numeros & nomina fecit,
Pleiades, Hyadas, claramq; Lycaonis Arcton.

Ex prædictis autem soluitur, quod competens ordo est inter Planetas, quoad circulos suos, & dies septimanæ ab illis denominantur. Ergo secundum eundem ordinem se sequi deberent, ut statim diem Sabbati sequeretur dies Iouis, & hinc dies Martis, & sic deinceps. Ratio autem huius est, quod 24. horæ distributæ sunt Planetis. sed septem sunt Planeta. Vnde si quilibet illorū successiue sibi assumat tres horas, supererunt de 24, horæ tres, attribuendæ tribus Planetis. Sic igitur patet, quod si aliquis dies denominetur ab vno Planeta, dies sequens denominabitur à Planeta tertio post.

Christiani autem sicut Beda, Hieronimus, & alij viri religiosi istas appellationes, quoniam à gentibus erant impositæ, volentes transmutare, diem primum Septimanæ, diem Dominicum, siue primam Feriam appellauerunt. Dominicum, quia

tali die natus est Dominus, tali die resurrexit, tali die mundum fecit: Feriam, quia feriari idem est quod celebrare, & ab opere cessare: Et die illo, quæ Dominicum appellamus, debemus cessare ab omni opere manuali, & etiam peccati. Vel Feria à ferendis victimis dicitur, quoniam olim diebus festiuis ad templa ferebantur victimæ & holocausta. Secundum diem Septimanæ, secundam Feriam appellabant, & sic deinceps per ordinem.

Nomen verò Sabbati non mutauerunt, vt appellarent eam Feriam septimam. Sabbatum enim idem sonat quod requies, & tali die requieuit Dominus ab omni opere, quod patrauerat. Tali etiam die requieuit in sepulchro, vnde adhuc tale nomen obtinuit.

Iudæi autem alias habent dierum Septimanæ appellationes. Primum enim diem Septimanæ suæ vocant Sabbatum, sicut & nos: diem Dominicum, primam Sabbati appellant, vnde illud, Mane prima Sabbati surgens Dei filius, id est, prima die post Sabbatum. Diem verò, quæ nos dicimus diem Lunæ, secundum Sabbati appellant, & ita deinceps.

Dicitur autem dies à diis, quod est clarum, vel à duo, quod est duo, quoniam dies naturalis in duo diuiditur, in diem scilicet artificialem & noctem: vel dicitur dies à diis: Planetæ enim dii dicebantur, à quibus dies denominantur.

DE

DE ANNI RATIONE. 9
DE PARTIBVS TEMPORIS
die maioribus, & primò de septimana.

Est autem septimana septem dierum naturalium, die Dominico inchoata, successiua progressio. Et notandum quòd septimanæ non habent proprias appellationes, quemadmodum dies, duplici ratione: cum propter earum multitudinem (sunt enim in anno 52. septimanæ & vnus dies) tum propter hoc, quòd spatium dierum in vno anno existens vna septimana est, partes duarum septimanarum in anno sequenti. Et ita si esset aliquod nomen appropriatum ei, esset permittendum in alio anno: quod est inconueniens, quod sic patet. Si in hoc anno sit aliquod festum in die Sabbati, idem erit in anno sequenti in die Dominico: vnde illud festum, quod terminat septimanam in hoc anno, erit initium alterius septimanæ in anno sequenti. Habent tamen septimanæ communes appellationes has, scilicet, hebdomada, septimana, Sabbatum. Hebdomada ab ἑβδομα dicitur, quod est septem, & doas, quod est dies, quasi septem habens dies. Septimana dicitur à septem & manè, quasi septem habens manè, id est, septem matutina tempora, & sic sumitur pars pro toto. Sabbatum etiam dicitur septimana, per quod significatur, quòd per

totam septimanam quiescere debemus ab opere peccati. Vnde illud, Ieiuno bis in Sabbato, &c. Ex his patet, quod Sabbatum est equiuocum ad totam Septimanam, & ad unum diem ipsius. Si autem quaratur, quare Sabbatum in solennitate & hebdomadae inchoatione sicut Iudaei non auctorizemus: sciendum quod solennitas Sabbati auctoritate Domini in diem Dominicum transiit. Nam tali die natus est Dominus, tali die resurrexit, tali die dona sancti spiritus Apostolis misit.

Item Iudaeis omnia sub typo contigerunt & figura. Figura autem & figuratum non idem sunt, sicut de agno vero, & de agno Paschali, arca foederis & Ecclesia patet. Sabbatum ergo & dies Dominicus idem esse non debent.

DE MENSIBVS.

Mensium autem alius Solaris, alius Lunaris, alius vsualis.

Solaris, est spatium temporis quandiu moratur Sol in signo peragendo. Vnde Philosophus: Sol unum duodecim signorum integro mense metitur.

Lunaris, est proprie post Lunae a Sole recessum, eius ad Solem reuersio, de quo in sequentibus consequetur.

Vsualis, est spatium dierum Calendariis nostris inscriptum, & ab antiquis auctorizatum.

Scien-

Sciendum igitur quod inter Latinos, Romulus primus menses distinxit & annos, in anno suo decem menses constituens, quoniam vidit quod tantum tempus sufficit mulieri praegnantis ut pareret: vel quia per tantum tempus debuit mulier abstinere a nuptiis post mortem mariti sui.

Primum igitur mensem Martium a Marte patre suo denominauit: vel a Marte, hoc est, a bello. Tunc enim reges Romani procedere solebant in expeditiones.

Mensem secundum Aprilem ab aperiendo appellauit: tunc enim pori terrae & arborum aperiuntur, & procedunt herbae & folia in arboribus: vel Aprilis quasi aphyris, ab ἀφρῆς, quod est spuma maris, de qua Venus nata fingitur, quae fuit principium generationis Romuli, ex parte matris suae.

Tertium mensem Maium a maioribus appellauit. Quartum Iunium a iunioribus. Menses vero sequentes appositis diuisionibus numeralibus appellauit, ut Quintilem, Sextilem, Septembrem, Octobrem, Nouembrem, Decembrem.

Vnde Ouidius.

- » Martis erat primus mensis, Venerisq; secundus.
 - » Haec generis princeps, ipsius ille pater.
 - » Tertius a senibus, iuuenum de nomine quartus.
 - » Quae sequitur, numero turba notata suo est.
- Sed postea sequens Numa Pompilius duos adie-

I O. DE SACRO BOSCO
cit *Menses, scilicet Ianuarium & Februarium.*

Vnde Ouidius,

» *At Numa nec Ianum, nec auitas præterit*

» *Umbras,*

» *Mensibus antiquis præposuitque duos.*

Ianuarius dicitur à ianua: quia quemadmodum per ianuam fit introitus in atrium, ita per Ianuarium in annum. Vel dicitur à Iano bicipite, qui Deus mercatorum dicebatur. Ita enim Ianuarius duplicem habet respectum, quia ad ipsum annus terminatur, & ab ipso incipitur.

Februarius verò dicitur à Februo, id est, à Plutone, quia tunc solebant Romani sacrificia facere Pluconi & diis infernalibus, pro animabus antecessorum suorum: vel dicitur à febre, tunc enim in calidis regionibus homines febricitare cōsueuerūt.

September dicitur, quasi septimus ab imbre, hoc est, à tempore pluuioso, sicut à Februario. similiter & de aliis.

Licet igitur Numa annum ex duodecim mensibus fecerit, diminutè tamen egit, quoniam menses assumpsit lunares: unum scilicet 30. dierum, & alium 29. dierum. Vnde annus eius constabat ex 354. diebus, qui numerus dierum non sufficit cursui Solis. Sequens igitur Iulius Cæsar ultimam Calendario apponens correctionem, undecim dies adiecit, & quadrantem, vnde annus Iulij constabat

DE ANNI RATIONE. II
stabat ex 365. diebus & sex horis. Superflue tamen partem duodecimam unius horæ assumpsit, ut inferius patebit. Calendarium etiam à Martio iussit inchoari. Vnde Ouidius.

Qui Ianum sequitur, veteris fuit ultimus anni.

Tu quoque sacrorum, Termine finis eras.

Et dies anni inter menses numero competenti distribuit, ita quòd mensibus imparibus dies 31. mensibus verò paribus 30. attribuerentur. Sed cum ad ultimum mensem imparitatis, Ianuarium scilicet, peruenisset, defuit vnus dies: vnde à Februario subtraxit vnum diem ad completionem numeri dierum Ianuarij, quem recuperaret Februario in anno Bissextili. Tempore autem Iulij Cæsaris, Romani adulantes Iulio, mensem prius dictum Quintilem, Iulium appellauerunt, quia in tali tempore dicitur fuisse natus. Similiter tempore Augusti, mensem prius dictum Sextilem, Augustum appellauerunt. Sed tunc inuidens Augustus mensem suum mense Iulij breuiorem esse, diem vnum à Februario surripuit, & Augusto addidit. Vnde remansit Februarius 28. dierum.

Aliud insuper accidit inconueniens, tres menses simul esse 31. dierum: Iulium scilicet, Augustum, & Septembrem. Vnum igitur diem remouens à Septembri, eum Octobri attribuit: similiter vnun à Nouembri, quem Decembri addidit.

b ij

IO. DE SACRO BOSCO

Hac itaque mensium ordinatione, & numeri dierum positione, licet reprehensibilis fuerit, usque hodie utitur Ecclesia.

Per quam autem literam quilibet mensis incipiat, & in qua per consequens terminetur, in his patet versibus.

Altitonans Dominus, divina gerens, bonus extat.

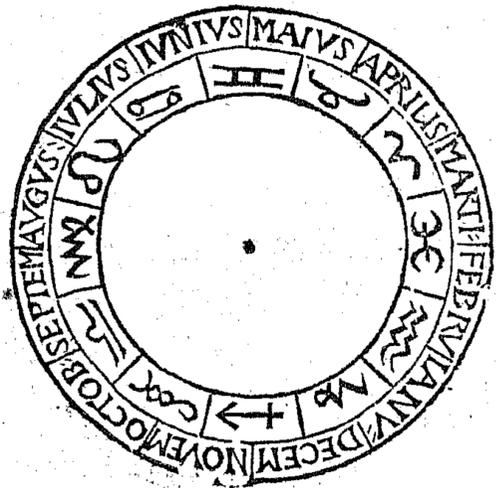
Gratuito coeli fert aurea dona fideli.

Primæ enim literæ harum duodecim dictionum, ostendunt literas inchoativas mensium, habito initio à Ianuario. Qui autem menses vsuales plures habeant dies, & qui pauciores, scitur in his versibus.

Sep. No. Iun. Ap. triginta dato, reliquis magis vno.

Ni sit Biffextus, Februus minor esto duobus.

In quolibet quidem Mense dicitur Sol in-

ERAM

DE ANNI RATIONE. 12

trare novum signum, & ut notabilius dicatur, circa medium mensis, prout presens sensui subicit figura.

Est autem signum certa Zodiaci portio duodecima, ab Astronomis distincta. Gradus autem est tricesima signi portio. Nomina igitur signorum, ordinatio, & numerus in his patent versibus.

„ Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo,

„ Virgo,

„ Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Am-

„ phora, Pisces.

Vnde si in quo gradu cuiuslibet signi sit Sol scire volueris, numero dierum mensis præteritorum adde 15. & si resultent 30. vel minor numerus, in tali gradu signi ad mensem pertinentis est Sol. Si vero maior, abiciantur 30 pro signo mensis, & quot fuerint in residuo, in eo gradu signi sequentis est Sol. Nam signum detur mensi quem fine meretur. Quod autem signum cui mensi pertineat, in his patet versibus.

„ Ap, Aries. Ma, Tau. Iu, Ge. Iul, Can. Au,

„ Leo. Sep, Vir.

„ Octo, Libra. No, Scor. De, Sa. Ian, Capricor.

„ Feb, A. Mar, Pis.

Hæc tamen regula non penitus penes ordinationem mensium, quæ nunc est, sed quæ esse deberet attendatur.

b. iij

Primum igitur signum est Aries, quoniam secundam quod credit Ecclesia, in eo factus est Sol: licet dicant Arabes quod factus sit in Leone.

Aries. Et dicitur Aries, quoniam quemadmodum Aries est animal quod in parte anteriori viget, in posteriori vero debile est: ita Sol existens in illa parte Zodiaci, que Aries dicitur in tempore hyemali parum habet virtutis, scilicet caloris & siccitatis, in parte anteriori magis, scilicet versus astatem. Vel, ut dicitur, Aries tota hyeme sinistro lateri accumbit, astate vero dextro: siquidem Sol tota hyeme accedit ad inferius hemisphaerium, astate vero ad superius, quod est quasi latus mundi dextrum.

Taurus. Secundum signum Taurus dicitur, quia tunc labores Taurorum siue bouum apparent: vel quia sicut Taurus est animal fortius Ariete, ita Sol in eo signo existens, fortior est in virtutibus suis, vel qualitatibus, quam fuit in Ariete.

Gemini. Tertium signum est Gemini, quoniam tunc geminatur virtus Solis in caliditate & siccitate: vel quia sicut Gemini depinguntur iuvenes amplectentes se, ita quando Sol est in illa parte coeli, quedam terre nascuntur amplectuntur se & pubescunt per radicem superius in herbam.

Cancer. Quartum signum Cancer dicitur. Sicut enim Cancer est animal retrogradum, ita Sol existens in illa parte Zodiaci, a nostro recedit hemisphaerio:

rio: unde signum illud dicitur Tropicum, quasi conuersuum: in eo enim fit Solstitium aestiuale.

Quintum signum Leo dicitur: quia sicut Leo *Leo.* est animal ardentissime nature & implacabilis irae, ita Sol existens in illa parte coeli ardentissimus est & siccissimus. Unde tunc non est bonum minui, nec purgationibus uti, propter defectum humoris in tempore caloris & siccitatis: sicut innuit Hippocrates. Sub cane & ante canem, sunt molestae purgationes. Sunt enim tunc dies Caniculares, quorum initium & terminus sic habentur.

Iulius a Nonis inducit caniculares,
Septembris gaudent deca sexto fine Calendas.

Sextum signum est Virgo. Sicut enim Virgo *Virgo.* sterilis est, & nihil in esse producit, ita tempus illud dum Sol est in Virgine, sterile est, & nihil producit, sed producta maturat.

Septimum signum est Libra, quoniam tunc *Libra.* librantur dies artificialis & nox, & est æquinoctium Autumnale.

Octauum signum Scorpius dicitur. Sicut enim *Scorpius.* Scorpius cum cauda pungit, ita Matutina parum cautos tunc frigora ledunt.

Nonum signum dicitur Sagittarius. Tunc enim *sagittarius.* in nos mittuntur sagittae temporis, tempestates scilicet, imbres, grandines, & huiusmodi.

^{Capri-}
^{cornus.} Decimum verò signum Capricornus dicitur,
quia quemadmodum caper in pascendo erigit
se, ita Sol tunc ab inferiori hemisphærio versus
nostrum hemisphærium ascendit, unde hoc si-
gnum Tropicum quasi conuersuum dicitur. Est
enim tunc Solstitium hyemale, & de cætero Sol
conuertitur ad nos.

^{Aqua-}
^{rius.} Residua verò duo signa, scilicet Aquarius &
^{Pisces.} Pisces, abundantiam aquarum notant. Dicitur
enim Aquarius ab aquosa qualitate aëris. Pisces
verò, quia in pluuiis omnia natare videntur. Qui-
dam tamen dicunt, quòd hæc signa à situ stella-
rum in illis partibus ad modum huiusmodi anima-
lium sic denominantur. Vnde Macrobius. Sydera
in signum plurium stellarum compositione for-
mantur. Et Lucanus de Ariete dicit.

» Sed postquam vernus calidum Titana recepit
» Sydera respiciens delapsa portitor Helles.

Qualitates autem omnium signorum per qua-
tuor triplicitates distinctorum, his versibus
patent.

» Ignea sunt A, Leoque, Sa. Terrea Tau, Caper,
» & Vir.
» Vda, Ge, Li, & A, feruent. Cancer, Aquatica,
» Scor, Pis.

QVID

QVID CALENDÆ, NONÆ,
ET IDVS.

Notandum etiam quòd in quolibet mense
sunt tres dies, denominationes sortiti prin-
cipales, à quibus assumptis dictionibus numera-
libus omnes cæteri dies denominantur: scilicet Ca-
lendæ, Nonæ, & Idus. Dicuntur autem Ca-
lendæ, quasi colendæ. Primus enim dies cuiuslibet
mensis colebatur ab antiquis in honore Iunonis.
Vnde Ouidius,

» Vendicat Ausonias Iunonis cura Calendas.

Vel dicuntur Calendæ à καλῶ, quod est voco. Præco
enim primo die cuiuslibet mensis ascēdebat locum
eminentem in ciuitate, & clamabat quater καλῶ,
vel pluries, secundum quòd nundinæ per plures in
mense sequenti durarent dies, & ideo in plurali
numero dicuntur Calendæ.

Vel dicuntur Calendæ à καλόν, quod est bonum,
eo quòd in primo cuiuslibet mensis die solebant
ab amicis mutuo dari quædam dona, vt per totum
mensẽ sequentem bonum omen eis eueniret.

Nonæ dicuntur à non: nullus enim Deus habuit
festum in Nonis. Vnde Ouidius,

Nonarum tutela Deo caret, &c.

Vel dicuntur Nonæ quasi nouæ, propter statuta
renouata in singulis mensibus apud Romanos.

Vel dicuntur Nonæ à nundinis: per tot enim dies

IO. DE SACRO BOSCO

durare solebant, quot erāt Nonæ. Idus verò dicuntur, quasi diuisiones: diuidunt enim mensem ferè in duas partes æquales. Vel quia tunc diuidebantur nundinæ.

Ab istis autem diebus, coassumptis dictionibus numeralibus denominantur alij dies mensis, ita quòd maiori numero, secundum quod magis antecedunt, minori secundum quod minus. Si igitur queratur, quare non dicatur secundo Calendas, Nonas, & Idus? Dicendum, quòd hæc dictio secundus, prouenit à verbo sequor, vnde sequi deberet dies ille, si rectè diceretur secundus. sed ibi bene dicitur pridie Calendas, id est, priorie die ante Calendas.

Quilibet autem mensis octo habet Idus. vnde versus,

» Octo tenent Idus menses generaliter omnes.

Sed quidam menses plures habent Nonas, quidam pauciores habent Nonas. vnde versus,

» Mar. Ma. Iul. Oc. senas, reliquis dato bis duo

» Nonas.

Habito igitur quot dies habeat quilibet mensis, sicut ex prædictis patet, & quot Nonas, & Idus: subtractis Nonis & Idibus, reliqui omnes erunt Calendæ.

Notandum etiam quòd in quolibet mense, sunt duo dies, qui dicuntur ægri, mali, & Aegyptiaci.

DE ANNI RATIONE.

IS
ptiaci. Aegri ab effectu: secundum enim opinionem quorundam, si quis his ægrotaret diebus, vix vel vnquam euaderet. Mali, quia malum erat incipere aliquod opus in his diebus, propter malas eorum constellationes. Aegyptiaci, quia ab Aegyptiis erant inuenti. Præter enim decem plagas notas, quæ in his breuiter habentur versiculis,

» Sanguis, vana, culex, muscæ, moriens pecus,

» Vlcus,

» Grando, locustæ, nox, mors prius orta necans. Contigerunt ei plurima mala, ita quòd bis in mense quolibet, sicut in Calendario notatur.

Quidam enim in his diebus humanum sanguinem Plutoni sacrificabant. vnde prohibitum est, ne quis in his diebus sibi minuat, ne videatur sacrificare Dæmoni. Observationes tamen istorum dierum inhihet Augustinus, dicens, Calendas mensium, & dies Aegyptiacos non obseruetis. Sed quia à vulgo sunt suspecti, ad illos habendos sciantur isti quatuor versus.

» Armis Gunse, Dei Kalatos, adamare dabatur,

» Lixa memor, cõflans gelidos, linsancia quosdã,

» Omine limen, Aaron bagis, concordia laudat,

» Chiiæ linkat, ei coequarta, gearcha, liffardus.

Istorum versuum singule binæ dictiones, singulis seruiunt mensibus, initio sumpto à Ianuario. Si

IO. DE SACRO BOSCO

igitur primum diem Aegyptiacum alicuius mensis habere volueris, computentur tot dies, à principio mensis illius descendendo, quota est litera prima praecedentis dictionis in alphabeto, & ubi terminatur talis computatio, ibi est dies Aegyptiacus: & quota fuerit prima litera secundae syllabae eiusdem dictionis in alphabeto, talis hora illius diei est suspecta. Ad habendum autem secundum diem Aegyptiacum eiusdem mensis, computentur tot dies à fine mensis ascendendo, quota est prima litera sequentis dictionis in alphabeto, & quota fuerit prima litera secundae syllabae eiusdem dictionis in alphabeto, talis hora eiusdem diei est suspecta: hoc etiam praenotato, quod h non computatur pro litera.

DE ANNIS.

Annorum autem alius Planetarum singulorum discretus, alius omnium communis, qui annus mundi siue perfectus specialiter nuncupatur.

Discretus, est spatium temporis, quo quilibet Planetarum Zodiacum completè peragrat. Est autem Zodiacus firmamenti cingulus, Planetarum via, stellis fixis signorum distinctio. Vnde Saturnus omnium Planetarum supremus signiferum

DE ANNI RATIONE. 16

rum 30. annorum spatio peragit. Deinde Iovis Sydus temperatum annis 12. ipsum complet. Mars verò tertius annis duobus circuit. Medius autem omnium Planetarum Sol 365. diebus & quadrante Zodiacum percurrit. Infra Solem Venus est, quae & Lucifer & Vesper dicitur, temporibus tamen diversis. Illi quidem Mercurius proximus est, qui modò ante Solis ortum, modò post eius splendescit occasum: qui duo pari temporis spatio minimòve minus Sole signiferum circumueunt, horum enim trium ordinem motus vicinitas confundit. Luna verò omnium nouissima 27. diebus & tertia parte diei per signiferum confugit deinde biduo in Solis commorata coniunctione, nusquam in firmamento apparet, ultra cuius regionem nihil temporis subiacens immutationi transcendit. Est enim faex superiorum, puritas verò inferiorum, diuinorum caducorumque medium interstitium, Vnde Claudianus,

» Lunari subiecta globo, qui septimus auras
» Ambit, & aeternis mortalia separat astris.

Magnus autem annus, est spatium temporis, in quo planetae omnes simul cum stellis fixis firmamenti vniuersis ad loca, quae in prima origine mundi tenuerunt, reuertuntur: de quo Iosephus sic meminuit. Nullus ad vitam modernam & annorum nostrorum breuitatem vitam com-

parans antiquorum, falsa putet eorum scripta, que nunc haud ediscere posset, si sexcentos viueret annos. In tot enim annorum circulis magnus completur annus. Sed philosophorum verior existit sententia, qui magnum annum 15000. annorum summa definiunt, qui est annus totius mundi. Vnde versus,

» Millia ter quinq; mundus complectitur annos,
 » Vt Plato testatur, quos magnum nuncupat
 » annum.

» Ex his bis centum minus vno millia quinque.

» Præcessere tuæ noua legis tempora Christe.

Veruntamen annus mundi perfectus 36000. Solis reuolutiones ex eiusdem ratione subsultantibus, continere videtur.

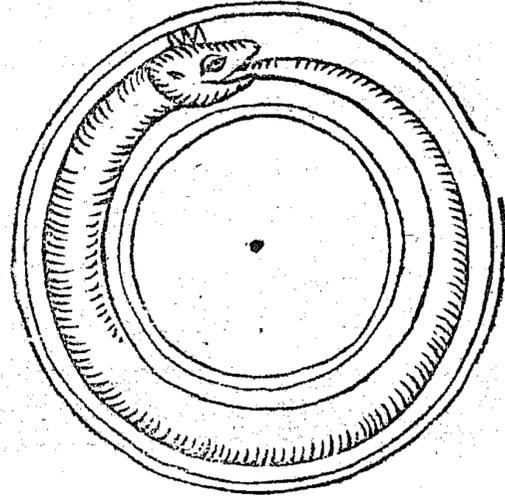
DE ANNO SOLARI.

Cum itaque multiplex sit annus, & ceteris omnibus omisis duo specialiter à computista intendantur, scilicet Solaris & Lunaris, de digniori prius est pertractandum, scilicet de Solaris. Est igitur annus Solaris spatium temporis, quo Sol à quocunque quatuor punctorum Zodiaci æqualitatis vel conuersionis, monetur, circumiens totum Zodiacum motu proprio, rediens iterum ad idem punctum. Vnde apud antiquos solet

solet depingui Serpens deuorans propriam caudam sic,

» Serpens annus ego sum, sol sic circinat in quo.

» Qui fluxit pridem, status est nunc temporis idem.

Cuius quidem reuolutionis terminus, in 365. diebus, & quarta diei naturalis præter rem modicam secundum sensum perficitur. Neque defectus illius quantitatem, secundum veritatem, propter diuersitatis paruitatem possibile est inueniri: sicut in Almagesti dictione tertia à Prolem. eo reperitur. Hoc etiam sciolis computistarum suæ licet professioni aduersantibus sensibilibus ex eius causa congruit demonstrari. Est itaque Solis motus in die vno naturali 59. minuta, 8. secunda, 17. tertia, 13. quarta, 12. quinta, & 31. in sextis, ut huiusmodi quippe minutorum in fractionibus ad sexta perueniat, nunc sufficit partitio. Qui quidem

motus si Zodiacum in sexta redactum, tum in toto tum in parte, prout competit, mensuret, predictis 6. horis non ex toto unius duodecima deficiet. vnde versus,

» Qui scidit Eudoxum superatur Cesaris annus.
Hæc itaque anni Solaris quantitas si per 12. diuidatur, erit mensis Solaris 30. dierum, & 10. horarum, & 29. minutorum, & 36. secundorum.

Dicitur autem annus ab inuolutione cunctorum vegetabilium, quæ temporum vicissitudine naturaliter præterierunt: vel ab an, quod est circum, & eo us, propter prædictam temporis reuolutionem.

Notandum igitur quod secundum diuersos, diuersa sunt anni principia. Numa enim Pompilius annum suum incepit à Solstitio hyemali, quoniam tunc ad nos Sol ascendere incipit. Vnde Ouidius,

» Bruma noui prima est veterisq; nouissima Solus.
» Principium capiunt Phoebus & annus idem.

Romulus verò annum incepit à Martio iuxta æquinoctium vernale, quia tunc omnia vident & florent. Secundum Theologiã autem annus à Martio dignè inchoari videtur, cum mundus factus sit 15. Calendas Aprilis. Item præcepto domini in Exodi 12. de Martio dicentis, Mensis iste primus erit in mensibus anni. Vnde versus,

Omnia

» Omnia cum vireant, tunc est noua temporis
» ætas.

» Sic annus per Ver incipiendus erit.

Arabes verò annum incipiunt à Solstitio æstiuo: quorum opinio est, Solem factum fuisse in Leone. Quidam autem annum incipiunt à Septembri, iuxta æquinoctium autumnale, quemadmodum Iudæi, propter illud Genesis, Protulit terra herba virentem, facientem fructum iuxta genus suum. Sed Autumnus est tempus fructuosum, vnde ibi volunt annum incipere, cum à fructibus suis annum veterem spoliauerunt. Istorum autem omnium principia imitamur in aliquibus, & in aliquibus mutamus. Nam clauis terminorum, aureum numerum, & literam Dominicalem incipimus à Ianuario: Concurrentes & regulares Solares à Martio: à Septembri verò Epactas & regulares Lunares, & secundum quosdam Embolismos. Vnde versus,

» Aureus in Iano numerus, Clauisque no-
» uantur.

» Litera sic Domini nouat, & Bissextus
» eandem.

» Mars Concurrentem renouat, September Epactas.

c ij

IO. DE SACRO BOSCO
DE MUTATIONE FERIA-
rum in singulis annis, & singulis
mensibus annorum.

Sunt quidem in anno 52. septimanae, & unus
dies, & quarta ferè diei, prout in predictis in-
nuitur. Dies igitur iste residuus variat septima-
nas, & est causa quare festa Sanctorum & lite-
ra Dominicalis singulis annis variantur: & quod
Calendarium in A, incipit, est origo Concurrer-
tium: sed cum nullus dies sit extra septimanam,
dies iste pars erit septimanae sequentis, & sic an-
ni initium. Unde per septimanas computando in-
tegras, in tot diebus fit anni anticipatio quotus
est Concurrrens. Sic igitur annus Cycli ultimus,
53. continet septimanas. Quod autem Festa
Sanctorum per istum diem variantur, sic patet.
Si Festum aliquod in hoc anno fuerit in die Do-
minico, in anno sequenti idem erit in die Lune:
& si Bissextus fuerit, in die Martis. Hac eadem
variatio est per singulorum mensium Calendas.

Unde ad habendum generaliter & artificiose
quota feria quilibet mensis incipiat, inuenti sunt
duo numeri, Concurrrens scilicet, & Regularis
Solaris.

Est autem Concurrrens numerus, septenarium
non excedens, proveniens ex superabundantia
anni

DE ANNI RATIONE. 19
anni diuisi per septimanas. Numerus dico lar-
ge, ut vnitas numerus appelletur, quoniam quan-
doque vnitas est Concurrrens. Non excedens septe-
narium, dico: quia Concurrrens septem non tran-
sit, sed petit assem. Cum enim septem sint ferie
tantum in septimana, & Concurrrens cum regulari
habeat ostendere primam feriam mensis, neuter eo-
rum excedit septenarium. Proueniens ex superabun-
dantia dico, quoniam ille dies, qui relinquitur ultra
septimanas in anno, est causa Concurrrens.

Primus igitur annus Cycli Solaris vnitatem ha-
bet pro Concurrrente. Secundus, binarium. Ter-
tius, ternarium. Quartus, quinarium, vno die super
addito propter Bissextum. Quintus, senarium.
Sextus, septenarium. Septimus, vnitatem. Octa-
uus, ternarium propter Bissextum. Et eodem mo-
do computandum est donec perueniatur ad 28.
annum, vbi septenarius est Concurrrens, & est
annus Bissextilis. Postea verò redibit penitus
idem status, in formatione Concurrrentium, vnde
& spatium 28. annorum dicitur Cyclus Concurrren-
tium. Per hos autem versus scitur quis numerus sit
Concurrrens in quolibet anno Cycli.

» Quam Feriam Martis F. litera significabit,
» Illius in numero Concurrrens seruiet anno.

Vide enim quota feria significetur per pri-
mum F in Martio, & talis est Concurrrens illius

anni. Vel sic.

1. 2. 3. 2) Sex habet A. B, quinq; tenet. C, quatuor. & D,
 F. E. D. 3) Tres habet. E, que duos. F unum. G, quoque
 4. 5. 6. 2) septem.

7. Quoties enim A, est litera Dominicalis, sena-
 G. rius est Concurrrens: quoties B, quinarium, & ita
 deinceps. Dicitur autem Concurrrens à con: quod
 est simul, currere, quoniam simul currit cum re-
 gulari, ad ostendendum quota feria quilibet
 mensis incipit.

Regularis solaris est numerus, septenarium
 non excedens, qui adiunctus Concurrenti pri-
 mas ferias mensium indicat. Numerus dico, ut
 prius. Non excedens septem dico, ut prius. Sed
 istud membrum, Qui adiunctus, & c. ostendit tam
 officium Concurrentis, quam regularis. Habet
 autem nunc, & semper habebit quilibet mensis tot
 pro regulari, quota feria incepit à principio mun-
 di. Mundus autem factus est 15. Calendas Aprilis:
 Vnde ibi solet notari primus dies sæculi, & Sol in
 Ariete. Vnde versus,

2) Principium mundi renouat G. tertia Martis.

Constat quidem quod primus dies sæculi, fue-
 rit dies Dominicus. Illa igitur G, fuit litera Do-
 minicalis. Supposito itaque per totum annum se-
 quentem, quod G, sit litera Dominicalis, patet qua
 feria menses incipiant, & sic per consequens pa-
 tent

tent regulares. Habet autem Martius quina-
 rium pro regulari, tanquam habuisset omnes dies
 suos integrales: vel regularis Martij provenit ex
 numero quatuor dierum remanentium ultra divi-
 sionem dierum anni intra singulos menses per 30.
 factam. Habito igitur vno regulari, scilicet Mar-
 tij, sic per artem formari possunt omnes aliorum
 mensium regulares. Numero dierum Martij, iun-
 ge eius regularem, & ab illis simul iunctis sub-
 trahatur septenarius, quoties poterit, & remane-
 bit vnitas, que est regularis Aprilis: & similiter
 faciendum est de omnibus aliis mensibus, hoc
 etiam prenotato, quod si nihil sit residuum, septe-
 narius erit regularis mensis subsequens. Per hos
 autem versus sine labore possunt haberi omnium
 mensium regulares.

- 2) Quinque No, Mar, Iu, Fe. Sex, A. Iul. assen,
 2) Sep, Déque septem,
 2) Oc. duo, Ma. Iaque tres habet, Au. duo bis re-
 2) gulares.

Habitis igitur Concurrente, & regulari, insi-
 mul iunguntur, & si ex eorum coniunctione re-
 sultet septenarius, vel minor numerus, à tali feria
 incipit mensis, cuius regularem sumpsisti. Si au-
 tem maior, reiice septem, & quotus erit numerus
 residuus, à tali feria incipit mensis, cuius regula-
 ris sumebatur. Vnde versus,

- » Dant feriam mensis Concurrrens & Regularis.
- » Cum plus sit septem, reliquum cape, reice septem.

Dicitur autem Regularis, quia regulariter cum Concurrente primam feriam mensis ostendit.

Et dicitur Solaris ad differentiam Regularis Lunaribus.

DE ANNO BISSEXTILI.

Sex autem horarum diem Bissextilem integrantium nunc restat assignatio. Est autem Bissextus in Februarium, quarto anno Cycli Solaris (ut cursui Solis tempus adaequetur) diei unius interpositio. sunt enim in anno Solari 365. dies, & 6. horarum ferè integritas, prout in praedictis manifestatur: gratia tamen confusionis vitandae completæ supponuntur.

Quoniam igitur difficile esset has 6. horas cuilibet anno continuare, ita quod nunquam in diem redactæ alicubi ponerentur: nam secundum hoc, si annus praecedens incipiat à mane, secundus à meridie, tertius à vespere, quartus à media nocte inciperet: quare prouisum est, quod sex horæ excedentes in primo anno, & sex in secundo, & sex in tertio, referrentur ad sex horas quarti anni:

ni: unde sic in anno quarto dies vnus, ex quater sex horis colligitur. Iste igitur dies ita particulariter collectus, interponitur in Februario, quoniam mensium breuissimus est, & secundum rationes praedictas, ultimus. Et quoniam quando est Annus Bissextilis, in Ecclesiis Cathedralibus legentes in Martylogio, bis pronunciant sexto Calendas Martij, duos dies ponentes super eandem litteram, ideo Bissextus dicitur. Duo igitur dies cum super eandem F, computentur, in sequenti die debet celebrari festum Mathiae Apostoli.

Unde versus,

- » Bissextum sextæ Martis tenuere Calendæ,
 - » Posteriore die celebrantur festa Mathiae.
- Ratio autem quare in eo loco intercaletur Bissextus, est hæc. Senarius est primus numerus perfectus, & illo die est quasi perfectio anni. Unde interponitur die denominato, à numero perfecto, & non in ultimo, ne festum Termini mobilitaretur. Numerus autem perfectus est, cuius partes aliquotæ simul aggregatæ, ipsum numerum præcisè perficiunt. Et hac ratione dici potest, quod in Februarium interponitur, cum dies eius in secundo numero perfecto consistant.

Vtrum autem annus sit Bissextilis necne, sic scitur. Numerus annorū Domini ab eius Natiuitate inceptorum per 4 diuidatur, & si nihil resi-

duum, praesens annus est Bissextilis. Si autem residuum siue 1. siue 2. siue 3. ostendit annum post Bissextum. Vnde versus,

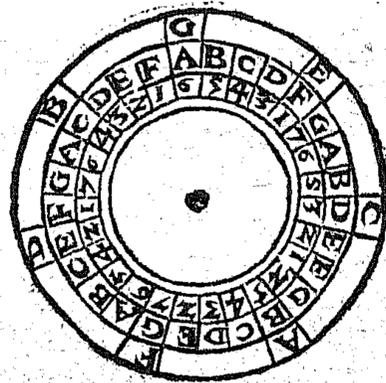
» Tunc bissextus erit, partes per quatuor aequas
 » Annos partiri cum poteris Domini.

Notandum est etiam quod nisi Bissextus obseruaretur in 364. annis, contingeret natalem Domini in tam longis diebus celebrari, sicut nunc celebratur Annunciatio Domini: quod sic patet. In tot annis, cum quartus sit semper Bissextilis, contingunt 91, dies, qui numerus est quarta pars 364 dierum, sed ex 91 diebus possunt perfici tres menses, duo, scilicet 30 dierum, & vnus 31 dierum. Et isti tres menses sunt quarta pars anni, quae si esset subtracta, contingeret praedictum inconueniens, vel forte peius, scilicet, quod natalis Domini celebraretur, vbi nunc celebratur festum Ioannis Baptista: quod patet consideranti, si duplentur anni.

DE CYCLO SOLARI,
 & inuenienda litera
 Dominicali.

Viso quid sit Concurrrens, quid Bissextus, sequitur de Cyclo Solari, qui est quasi istorum annorum effectus. Est igitur Cyclo Solaris, reuolutio temporis, in qua considerantur omnes variationes,

variationes, quae fiunt in anno Solari, per Concurrentem & Bissextum. Et completur ille Cyclo, quando ultra septimanas integras nihil est residuum de diebus excrescentibus, ultra annum hebdomaticum, qui sunt causa Concurrentium, nec de horis excrescentibus singulis annis, ultra dies anni, ex quibus provenit Bissextus, & illud spatium est 28 annorum, quoniam in tanto tempore complentur omnes istae variationes, & quodlibet festum per quamlibet feriam variatur, & Bissextus in qualibet feria contingit, & ita in toto Cyclo ex diebus Bissextilibus integratur vna Septimana, sicut patet depingenti Cyclo Solaris & tabulam Concurrentium.

Cum autem Cyclo sit circulus, & in circulo contingat vbiunque volueris principium assignare, non est mirandum si Cyclo Solaris secundum diuersos diuersa habeat principia. Discretio igitur Cyclo Solaris secundum veritatem & vtilitatum

considerationem, in his habetur versibus,
 „ Fons est dans bis agro, Fundus cibat, aufer edacē.
 „ Augens fert escas, Bos aut gens, edacibus glans.
 Istorum versuum singule syllabæ singulis annis
 Cycli Solaris per ordinem deseruiunt, prima primo,
 secunda secundo, & ita deinceps.

Prima igitur vtilitas horum versuum est, vt
 sciatur litera Dominicalis: quæ enim litera est
 inchoatiua syllabæ, Dominicalis erit per totum
 annum, cui deseruit illa syllaba, nisi Bissextus fue-
 rit. Si autem fuerit Bissextus, litera illa Domini-
 calis erit per decem menses, sumpto initio à Mar-
 tio: & litera quæ signatur extrâ, fuit litera Domi-
 nicalis per Ianuarium & Februarium, vsque ad
 locum Bissexti.

Secunda vtilitas est, vt sciatur, quòd habita li-
 tera Dominicalis, statim per hunc versum habetur
 Concurrentes.

F.E.D.C.B.A.G. Concurrentes posuere.

Quoties enim F. est litera Dominicalis, vnitates est
 Concurrentes, quoties E. binarius, & ita de aliis, ob-
 seruato ordine literarum positarum in versu.

Tertia vtilitas est, vt sciatur, vtrum annus sit
 Bissextilis, necne. Sumantur igitur in septem digi-
 tis duarum manuum, ita quòd primus annus Cy-
 cli, sit in radice indicis sinistrae manus, secundus in
 iunctura proxima, tertius in superiori, quartus in
 summita-

summitate indicis, quintus in radice maioris digi-
 ti, & ita ascendendo, donec compleatur Cyclus.
 Dico igitur quòd in septem summitatibus sunt se-
 ptem anni Bissextiles, in radicibus verò primi anni,
 post Bissextum, & sic deinceps.

Hoc etiam scitur per tale Abecedarium retro-
 gradum. G. F. E. D. C. B. A. Quoties enim in su-
 pradictis versibus transilitur aliqua litera istius
 Abecedarij, tunc est annus Bissextilis, & litera
 pertransita, erit litera Dominicalis, per duos men-
 ses sicut prædictum est. Litera verò prima syllabæ
 sequentis, vbi factus est transitus, erit litera Do-
 minicalis per decem menses. Literæ itaque Bissex-
 tiles, in septem annis Bissextilibus, ex quibus in to-
 to Cyclo vna colligitur septimana, in hoc habentur
 versu.

„ Cōstans est genitor, bona donat, fertilis author.

Cyclus verò Solaris, secundum Dionysium, non
 incipit ab eo anno quem nos cum Gerlando con-
 stituimus principium, sed à duodecimo illius, vbi
 F. est litera Dominicalis, & vnitates Concurrentes,
 quemadmodum in primo anno. sed est annus
 Bissextus, cuius quidem descriptio his versibus con-
 tinetur.

„ Fallitur Eua dolo, sibus Adæ gaudia finit,

„ Et cum botrus adhuc germinet, Eua dolet.

„ Christus bella gerit, finitur eo duce bellum,

Ad grauidam fit dux, cuncta beuuit Aue.
Eadem enim est ars in istis, quæ in superioribus.
Sed hic per dictiones, ibi per syllabas, & habent
initium à summitate indicis, per annum Biffexti-
lem, discurrendo per summitates & iuncturas di-
gitorū, vt prius. Et prima litera dictionis, Domini-
calis erit, vt prius.

Hoc autem artificio scire possumus, in quoto an-
no Cycli sumus, quo ad eius ordinationem natu-
ralem, & vsum Ecclesie. Addantur annis Do-
mini 20. nam vigeno primo Christus natus fuit
anno, & tota summa per 28 annos diuidatur: fa-
cta igitur diuisione, si nihil est residuum, sumus in
ultimo anno Cycli: si autem est residuum, ostendit
nobis in quoto anno Cycli sumus. Sed si, in quoto
anno Cycli, secundum Dionysium, sumus, scire vo-
lueris, annis Domini addantur nouem.

Nam decimus Solis, Christo nato fuit annus
Errans, in Cyclo fert vt Dionysius Abbas.
Et totū per 28 diuide, vt prius: & patebit quæsitū.

DE QVATVOR TEMPORI-
bus anni, nempe Vere, Aestate, Autum-
no, & Hyeme, & de Ieiuniis.

Cum autem generalis temporis permutatio
præcipue à Sole fiat, cuius appropinquatio ca-
lescit,

lescit, mora verò vicinitatis desiccet, remotio qui-
dem infrigidat, sed mora remotionis humectat, se-
cundum eius approximationem, elongationem, vel
mediocrem quoad nos consistenciam, quatuor distin-
guuntur anni tempora, scilicet Ver, Aestas, Au-
tumnus, & Hyems.

Est enim tempus anni, in quacunque quatuor
quadrarum Zodiaci, puncto vel solstitiali, vel æ-
quinoctij inchoata, Solis peragratio. Ver autem
dicitur à vireo vires, quia tunc omnia virent &
florent. Aestas dicitur ab æstu, id est, feruore.
Autumnus dicitur à bonorum anni augmenta-
tione, vel ab autumus, quod est idem, quod mor-
bidum vel tempestuosum. Est enim tempus frigi-
dum & siccum. Hyems dicitur ab huius, quod
est dimidium. Vulgus enim diuidit annū in Hye-
mem & Aestatem, largè appellans Hyemem an-
ni medietatem. Istorum quidem quatuor anni
temporum qualitatibus, quatuor mundi regiones,
quatuor venti Cardinales, quatuor Elementa, qua-
tuor corporis humores, & quatuor hominis ætates
complexione conuertuntur, prout in subiecta cla-
rescit figura.

	Calida	Calida et	Frigid. et	Frigida et
	et sicca	humida.	humida.	sicca.
Mūdi regio.	Oriens	Meridies	Occidens	Septētrio.
Vēti Cardi.	Eurus	Auster	Zephyrus	Boreas.
Elementa.	Ignis	Aēr	Aqua	Terra.
Partes anni.	Aestas	Ver	Hyems	Autūn ⁹ .
4. humores.	Cholera	Sanguis	Phlegma	Melācho.
4. etates.	Iuuet ⁹	Adolesc.	Senium	Senectus

De naturis autem reliquorum ventorum, iudicabis ex cognatione, quam habent cum ventis Cardinalibus. Cognatio autem sequentibus patet versibus,

- » Euro Vulturnus, Subsolanusque sodales.
- » Africus atq; Notus Austro sunt collaterales.
- » Et Zephyrus, Chorus, Favonius atque sequuntur.
- » Circius ac Aquilo Boream stipare feruntur.

Principia verò & terminationes quatuor anni temporum, quo ad Ecclesiam, in his habentur versibus,

- » Ver Petro detur: Aestas exinde sequetur,
- » Hęc dabit Urbanus: Autumnū Symphorianus:
- » Festum Clementis hyemis caput est orientis.

Secundū Astronomos verò per quatuor quadra Zodiaci, ista distinguuntur tempora.

Vnde

Vnde versus,

- » Zodiaci caput est Aries, & Veris & anni,
- » Aestatis Cancer, autumnus pendula Libra.
- » Incipit ex imo pluuiialis hyems Capricorno.
- » Sed in quibus mensibus, & quoto die mēsis initium habeant, sic patet,
- » Martius à medio ver dicit, Iunius aestum.
- » Autumnum September habet, brumamque December.

Habet autem tam aestas quam autumnus 91 dies. Hyems verò 92 propter diem imparitatis, ultra septimanus in fine Decembris assignatum.

Ver quidem habebit 92 dies, si Bissextus fuerit, sin autem non, 91 dies, quemadmodum aestas & autumnus. In prædictis autem versibus si non assignantur cuilibet parti tot dies, quot assignandos iam diximus, hoc ideo contingit, quoniam principia & terminationes prædictarum anni partium, per festa notabiliora, volunt notificari, & circa eorum principia non sunt festa magis notabilia. Non igitur fiat vis in hoc, si vnus vel duo dies vnus partis, computentur cum diebus alterius partis.

In his quatuor temporibus siue anni partibus sunt duo Solstitia, & duo Aequinoctia. Dicitur Solstitium, non quia Sol aliquando stet, sed quia tunc est in maximo accessu ad Zenith capitis no-

d

stri, vel iterum in maximo recessu à Zenith capitis nostri. Zenith autem punctus quidam est firmamenti, capitibus nostris directe suprapositus.

Aequinoctium verò dicitur, quando dies artificialis nocti adæquatur. In quibus igitur signis contingant Solstitia, & æquinoctia, patet in his versibus,

„ Hæc duo Solstitiū faciūt, Cancer, Capricornus:
„ Sed noctes æquant Aries & Libra diebus.

Est itaque Solstitium hyemale, circa principium & introitum Solis in Capricornum, scilicet in medio Decembris. Tunc enim Sol maxime recedit à Zenith capitis nostri, siue à nostro habitabili. Solstitium verò æstivale est circa principium Cancræ, in medio Iunij. Sol enim tunc maxime accedit ad nostrum Zenith, in nostro habitabili. Cum autem Sol recedens à primo puncto Capricorni, venit ad locum medium inter utrumque Solstitium, facit æquinoctium circa medium Martij, in principio Arietis. Et quoniam contingit in vere, dicitur æquinoctium vernale. Sol verò discedens à Cancro versus Capricornum, venit ad locum medium inter utrumque, & tunc facit æquinoctium. Et quia contingit in autumno, dicitur æquinoctium autumnale, in medio Septembris, scilicet circa introitum Solis in Libram.

De certis quidem diebus Solstitiorum & æquino-

quinoctiorum, dubium est apud modernos. Dixerunt enim veteres, quod Sol intrat novum signum 15 Calendas alicuius mensis. Unde versus,
„ Semper quindenis ponuntur signa Calendis.

Et octavo die post, dixerunt esse Solstitium, vel æquinoctium. Unde patet, cum Sol intret Capricornum 15 Calendas Ianuarij, & octavo die post, debet esse Solstitium. Erit Solstitium Hyemale, in die Natiuitatis Domini, scilicet 8 Calendas Ianuarij. Similiter cum Sol intrat Cancrum 15 Calendas Iulij, erit Solstitium æstivale in die Natiuitatis beati Ioannis Baptistæ. Similiter est de æquinoctiis. Quoniam cum Sol intret Arietem 15 Calendas Aprilis, erit æquinoctium vernale, ubi notatur Annunciatio Domini, scilicet 8 Calendas Aprilis. Cum Sol iterum intrat Libram 15 Calendas Octobris, erit æquinoctium autumnale in die conceptionis Ioannis Baptistæ, scilicet 8 Calendas Octobris. Sed quod Solstitium hyemale fuerit in die sexto, tempore natiuitatis Domini, ante eius ortum, æstivale sexto die ante natiuitatem Beati Ioannis Baptistæ: ostendi per hoc videtur, quod cursui Solis, plus temporis quam debeat, attribuitur, unde & retrocedunt Solstitia & æquinoctia. Quantum enim ad veritatis sensibilitatem, Sol moratur in quolibet signorum per 30 dies, & 10 horas, & 29 minu. & 36 d ij

secun. licet 30 minuta minus completè vna medietas horæ vnius supponantur, prout in prædictis sensibilibus exprimitur. Vnde vna centesima & quinquagesima pars vnius horæ, scilicet 24 secunda in omni superflue computantur signo. Et cum 12 sint signa, erunt duodecies 24 secunda, ex quibus in vnum redactis, pars horæ duodecima conficitur. Sic igitur in 12 annis, hora vna integrabitur. Vnde cum dies naturalis ex 24 horis constet, in duodecies 24 annis, hoc est, in 288 annis, dies vnus naturalis superfluere reperietur.

Nunc igitur cum in die 10, Solstitium hyemale natiuitatem Domini, die natiuitatis computato, æstiuale beati Ioannis Baptistæ, antecedit (quod diuersis lucefcit rationibus) & non nisi quater prædictus numerus ab annis Domini subtrahi possit, relinquitur quòd tempore natiuitatis Domini, & beati Ioannis in sexto die præcesserit Solstitium, & sic nunc est in decimo. Idem etiam respectu annunciationis Dominicæ, & conceptionis Ioannis Baptistæ de Aequinoctiis inuenitur. Vnde versus,

„ Solstitiũ decimo Christum præit atque Ioannẽ.

„ Nuncia sic matris nox æqua, diẽmque Ioannis.

Solstiorum autem & æquinoctiorum retrocessionis error, Calendario ordini restituto, saltem in die vitabitur, si in postremo temporis istius

istius anno, scilicet 288 annorũ, in fine Februarij dies vnus surripiatur, vel decentius diei Biffextilis prætermittatur appositio, qui ex diuisione annorum Domini per numerum prædictum, cum nihil remanserit, percipietur. Hæc etiam eadem, Lunæ primationem per plurima seculorum spacia itidem in die stabiliret, subtractio. Vnde & hic ex huiusmodi diei subtractione annus decurtationis, siue ex temporum æquationis incunditate annus Iubilationis appellari meretur.

NOTANDVM etiam quòd in quolibet quatuor anni temporum, est quoddam ieiunium trium dierum. Ieiunium enim celebramus in Vere, vt sicut tunc omnia virent, ita in nobis vireant virtutum opera, vel vt in nobis temperetur ille humor, qui assimilatur veri, sanguis scilicet, qui est calidus & humidus. Ieiunamus in æstate, vt simus feruentes in charitate, vel vt in nobis temperetur humor ille qui assimilatur æstati, scilicet cholera, quæ est calida & sicca. Ieiunamus etiam in autumno, vt in nobis proueniat fructus bonorum operum, vel vt in nobis temperetur humor ille, qui assimilatur autumno, melancholia scilicet quæ est frigida & sicca. Ieiunamus etiam in hyeme, vt sicut tunc defluunt folia ab arboribus, & moriuntur herbe prauæ, ita in nobis moriantur vitia & superfluitates à nobis defluant:

Vel ut in nobis temperetur humor ille, qui assimilat^r hyemi, scilicet Phlegma, quod est frigidum & humidum. Quibus igitur diebus & quando hæc ieiunia celebrari debeant, per hos scitur versus,

„ Vult Crux, Lucia, Cineres, Charismata dia,

„ Ut sit in angaria quarta sequens feria.

Quoniam etiam quorundam Apostolorum vigilia, ex primitivæ Ecclesiæ institutione ieiunium observant, ad illarum retinentiam versus isti assignantur.

„ Petrus & Andreas, Paulus cū Simone Iudas,

„ Ut ieiunemus nos admonet, atque Mathæus.

„ Sabbata ieiunes, ni Solus lux tenet ipsos.

In vigiliis etiam omnium aliorum, nisi solennis patriæ consuetudo obviaverit, Dominus Papa ieiunare confirmavit, præterquam in vigilia Iohannis Evangelistæ, die secunda natiuitatis Domini, & vigilia Philippi & Iacobi pridie Calendas Maij, cum tunc sit tempus iucunditatis & lætitiæ. Sunt etiam præter prædicta sex festa alia in anno canonizata, in quorum vigiliis Ecclesia ieiunium celebrat, quæ in his patent versibus,

„ Nat. Domini, Petæque Ioh. Lau supplico sancto.

„ Horum vigilia ieiunes, Lucæque Marci.

Quoniam aduentus Domini penes literæ Dominicalis diuersitatem in anno solari variatur, ad habendum certum diem aduentus Domini, scian-

tur

tur isti versus,

„ Andree festo vicinior ordine quouis

„ Aduentum Domini feria prima notat.

„ Si cadit in lucem Domini, celebratur ibidem.

Hæc itaque de pertinentibus ad cursum Solis scire sufficiat computistis.

ALTERA PARS COMPUTI, de distinctione temporis ratione motus Lunæ.

De illuminationibus Lunæ.

CUM ex motu Lunæ, quemadmodum & Solis, plures Ecclesia consequatur utilitates, de eius motibus, & luminis receptione, & utilitatibus, ex his consequentibus, quanto sensibilius poterit, existimo esse expediendum. Ut igitur innuit Martianus, quamuis Luna sapientum assertione, menstruum lumen habere ostendatur. Quod tamen pleni orbis sit semper in lumine, non est dubium. Nam in parte illa, qua se Soli obicit, omni hemisphærio collustratur. Vnde cum nobis tricesima nullum lumen ostendet, superius qua Solem aspicit pleno lumine lucescit, & cum à Sole discedens, eum à latere cœperit intueri, pro parte inferiorius lumen acquirit, donec deinceps è contrario

d iij

IO. DE SACRO BOSCO
 posita in tota parte quam terris opponit illumine-
 tur. Circuit enim eius globum undique nitor So-
 lis, & medietati quam aspicit, semper lumen in-
 dulget.

Huius ergo primi luminis effigies, cornibus cir-
 culata $\mu\eta\gamma\alpha\sigma\tau\epsilon\iota\delta\eta\varsigma$, dicitur, scilicet cum duobus pun-
 ctis, siue 6 gradibus à Sole distans nobis apparere
 inceperit. Cum autem à Sole distantis 90 parti-
 bus, orbem eius radius Solaris illuminauerit, quasi
 septima, $\delta\iota\chi\acute{o}\tau\omicron\mu\omicron\varsigma$ perhibetur. Aliis etiam 45 par-
 tibus iterum adiectis, velut undecima, $\alpha\mu\phi\iota\kappa\upsilon\rho\tau\omicron\varsigma$
 nominatur. Cum verò 180 partibus à Sole dis-
 cesserit, è contrario posita in parte inferiori, nobis
 opposita, vniuersaliter illuminatur, tanquam quin-
 tadecima $\pi\alpha\upsilon\sigma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\eta\gamma\omicron\varsigma$ dicitur. Postea quidem defi-
 ciens, cum predictis partibus nomina eodem modo
 commemorata recipit, prout patet in figura.

Coniunctio dicitur etiam $\text{Νεομηνία, σύνοδος,}$
 Nouilunium, Interlunium, Primatio.

Prima Luna, $\mu\eta\gamma\alpha\sigma\tau\epsilon\iota\delta\eta\varsigma$, Corniculans, falca-
 ta, nondum semiplena.

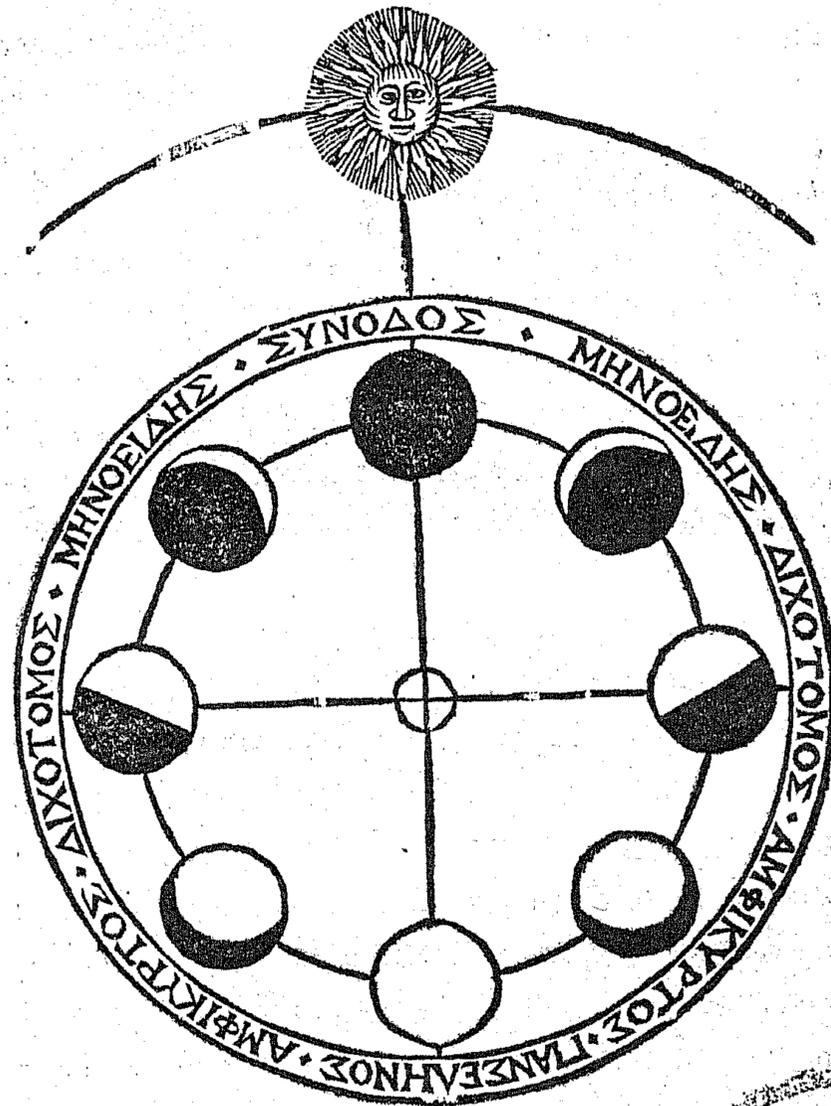
Septima, $\delta\iota\chi\acute{o}\tau\omicron\mu\omicron\varsigma, \eta\acute{\mu}\iota\tau\omicron\mu\omicron\varsigma,$ semiplena, di-
 midiata.

Undecima, $\alpha\mu\phi\iota\kappa\upsilon\rho\tau\omicron\varsigma,$ Gibbosa, Turgida.

Decimaquinta, $\pi\alpha\upsilon\sigma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\eta\gamma\omicron\varsigma,$ Plenilunium,
 Oppositio.

FIGVRA

DE ANNI RATIONE. 29
 FIGVRA DE ILLVMINA-
 TIONE LVNAR.

IO. DE SACRO BOSCO
DE MENSIBVS
LVNARIBVS.

Mensium autem Lunarum quatuor sunt species. Est enim mensis peragratiōis, mensis apparitiōis, mensis medicinalis, & mensis consecutiōis.

Primus itaque mensis, peragratiōis scilicet, est spatium temporis, quo Luna circuit Zodiacum, exiens ab vno puncto, proprio motu, rediens iterum in idem: vnde ex huiusmodi in circulo signorum reuolutione, annus à pluribus nuncupatur: cuius quidem punctalis perfectio, secundum sensum scire satagentibus, ex motu ipsius Lunæ diurno commensurari potest. Est autem motus Lunæ diurnus 13 gradus, 10 minuta, 34 secunda, 58 tertia, 33 quarta, 30 quinta, & 30 in sextis. Gradus quidem est, 360 pars circuli, 60 verò pars gradus, minutum: minuti 60, secundum, & ita deinceps. Si itaque motus iste tum in se tum in suis partibus, à toto Zodiaco, in sexta redactō, quotiens poterit subtrahatur, exhibit mensis peragratiōis, scilicet 27 dierum, & 7 horarum, & 43. minutorum, 7 secundorum, 15 tertiorum, 36 quartorum, & 55 quintorum. Erit ergo mora Lunæ sub quolibet signo duorum dierum, 6 horarum, 39 minutorum: frequens tamen vniuerso-

rum

DE ANNI RATIONE. 39

rum vsus, cum minimum desit, 40 id est bessem hora complet supponitæ. Vnde mensis Peragratiōis ex 27 diebus & 8 horis, hac constabit suppositione. Vnde versus,

» Percurrit Cyclum viginti Luna diebus,
» Septenisque suum, bis quatuor in super horis.
Luna quidem cum præsit noctibus, dies computationis eius à Solis occasu incipere debet, nobis e contrario diem Solis discernentibus.

Secundus verò mensis dicitur apparitiōis, constans ex 28 diebus, per 4 hebdomadas vulgarter distributis. Quarum prima est à principio apparitiōis Lunæ, vsque in diem septimum, & ita deinceps, vnde quarta hebdomada in 28. die terminatur. Horæ enim combustæ, scilicet dum Luna sub radius solaribus moratur, non computantur. Cuius immutatiōis diuersitatem quo ad nos, corporum fluidorum, sicut medullarum, & cerebellorum natura, & præcipue motus maris imitatur. Vnde versus,

» Hebdomada prima collabitur æquoris vnda,
» Aestuat vnda maris tãquam feruore secunda,
» Tertia cogit aquas minui, velut igne reducto:
» Vltima fundit eas ex aère littore toto.

Et Lucanus,

» Luna suis vicibus Theryn terrenâq; miscet.
Cum enim Luna meridianum teneat in Austro,

sive punctum oppositum, in angusto terræ mare plenum est. Cum verò in Oriente vel in Occidente teneat horizontem, completè retractum est.

Secundum medicos quidem mensis iste supponitur 26 dierum, & dimidij, Galeno perhibente. Unde mensis medicinalis, in vtriusque istorum mensium medio æqualiter consistens efficitur, scilicet 27 dierum, duabus horis exceptis, & in 4 partitur septimanas, diuidendo eum per minuta.

Quartus quidem mensis Consecutionis dicitur, & est spatium temporis quo Luna accensa à Sole peragrat circulum suum, rediens ad punctum, ubi accensa fuit: sed cum ibi Solem non inueniat, quoniam Sol interim ferè pertransiuit vnum signum, ipsa attingit Solem spatio 2 dierum, & 4 horarum, 44 minorum, trium secundorum, & 16 tertiorum, & erit iterum in conjunctione cum Sole. Deinde denuo procedens, rursus nasci ac renouari dicitur, unde mensis iste continet 29 dies, & dimidium, cum minorum fractionibus, sicut patet per Alfraganum in 1 differentia, & Ptolemæum in dictione quarta Almagesti, & ex motibus Solis & Lunæ diurnis. Si enim supponatur Sol & Luna in eodem puncto, & sumantur motus vtriusque in tempore commemorato: inuenietur Sol pertransisse circiter signum

signum vnum, & Luna totum Zodiacum, & circiter signum vnum. Erunt igitur iterum in conjunctione, unde iste appellatur mensis Consecutionis. Cuius quatuor à Philosophis distinguuntur ætates, quarum primam, calidam & humidam: secundam, calidam & siccam: tertiam, frigidam & siccam: quartam, frigidam & humidam esse asserunt. Sic igitur patet, quòd quælibet Lunatio naturaliter 29 dierum est, & dimidij, cum prædictis minorum fractionibus. Sed cum Ecclesia nec menses nec annos, secundum numerum dierum incompletum computet, semper omisus minutius ad Embolismorum restorationem, transferet dimidium diem vnius lunationis ad dimidium diem alterius lunationis, computans vnam lunationem 30 dierum, aliam 29 dierum. Hoc tamen impeditur quandoque per Bissextum, quandoque per Embolismum, & per saltum Lunæ, & cum vna Lunatio secundum Ecclesiæ computationem sit 30 dierum, alia 29, lunatio parium dierum attribuitur mensi impari, & è conuerso.

Unde versus,

„ Impar Luna pari, par fiet in impari mense.
 Si autem queratur quare sic? Sciendum quòd, secundum primam mensium à Iulio institutionem, mensis in impari loco positus, semper fuit plurimum dierum, & ratio exigit, vt mensis in nu-

mero dierum maiori maior attribuitur Lunatio: unde sic adhuc adoleuit vsus. Item Lunatio dicitur semper illius mensis in quo terminatur.

Unde versus.

» In quo completur mensi Lunatio detur.

Si autem duæ Lunationes terminentur in vno mense, altera illarum erit irregularis, scilicet embolismalis, id est, hoc fiet mediante embolismo.

Qualiter autem Bissextus impediatur Lunationis alterationem, sic patet: Regula enim est, quod semper in anno Bissextili Lunatio Februarij est 30 dierum in aliis verò annis 29 dierum, & hoc propter diem vnum excrescentem per Bissextum. Unde in anno Bissextili Lunationes tres erunt continuo triginta dierum, scilicet Ianuarij, Februarij, & Martij.

Notandum etiam, quod quoties Lunatio Martij incipit ante locum Bissexti, & sit annus Bissextilis, videtur duplex inconueniens contingere, scilicet quod Lunatio Martij sit 31. dierum, quod est inauditum, & Lunatio Februarij 29 dierum tantum, quod est contra regulam iam dictam. Ad hoc autem soluendum nota, quod vbi Lunatio, scilicet Martij, debet pronunciarī prima, in tali loco Lunatio Februarij pronuncietur 30. & ita numerus, designans primationem Lunationis, intelligatur poni in sequenti loco.

Hoc

Hoc etiam notatur in quibusdam Calendariis, per quendam numerum extra scriptum, à tertio Nonarum Februarij, vsque ad locum Bissexti, ita quod 19 ponatur extra, contra pridie Nonas, 8 verò contra Nonas, & sic descendendo vsque ad locum bissexti. Istud idem similiter notatur quibusdam lineis obliquè protractis ab iisdem locis vsque ad Bissextum.

DE ÆTATE LUNÆ IN-
uenienda & Cyclo decennouennali.

AD habendam autem ætatem Lunæ singulis Annis, hoc est, tempus accensionis eius à Sole, primò inueniebantur tabulæ à Romanis. Deinde Chaldæi aureum numerum inuenerunt, & Romanam miserunt. Romani igitur numerum illum, propter eius facilitatem & vtilitatem, in Calendariis suis aureis literis scripserunt, unde adhuc aureus appellatur numerus. In primo igitur anno Cycli decennouennalis, per totum annum primationes Lunæ per vnitatem notantur, in secundo per 2 & ita deinceps. Transiens igitur à Decembri in Ianuarium, transibit ab vnitatem in 2, ponendo binarium super E literam, pridie Idus Ianuarij. Similiter variabitur ordo in cæteris annis, unde cum Cyclos iste contineat 19 annos, inter

numeros prædictos 19, maximus erit.

Ponitur ergo in prima die Ianuarij 3. quoniam ita contingit in tertio anno istius Cycli, quòd in primo die Ianuarij semper Luna fuerit prima, licet aliter modo contingat. Ab isto itaque numero formantur alij numeri sequentes, per additionem 8, ita tamen quòd si excrescat maior numerus quàm 19 reiectis 19, residuum sumatur. Hoc ideo fit, quoniam primationem cuiuslibet anni sequitur immediate primatio anni octavi post: & si aliquid deletur, in loco proximo scribatur: si verò nihil, vnus punctus vacuus relinquatur.

In aureo autem numero ferè per totum Calendarium minor sequitur maiorem numerum immediate, vel maior minorem mediatè. Istud tamen habet instantiã in 12 locis in Calendario, ita quòd in 6 locis iuxta principia 6 mensium, pari numero signatorum, vt secundo, quarto, &c. reliquæ 6 instantiæ sunt iuxta fines sex mensium continuè sumptorum habito initio à Iulio, quod totum in his continetur versibus,

- » Aureus hac arte numerus formatur aperte.
- » Prima dies Iani, quæ ianua dicitur anni,
- » Ternarium retinet, ne posterus ordo vacillet.
- » Per præcedentem numerum dant octo sequentem.
- » Si decimum nonum superabis sic numerando,

Tolle

- » Tolle decem, pariter que nouem, reliquum retinendo.
- » Maiori numero debetur tertius ordo.
- » Si minor assequitur, maiori continuatur.
- » Per bissena loca non est hæc regula firma.
- » Tres Februi quarto nonarum continuato.
- » Quatuor opponas sub Aprilis pridie nonas.
- » Tot Iunius laterat, vbi nonus quatuor aptat.
- » Augusti capite tres debes continuare.
- » Quatuor Octobris lateratim pone Calendis.
- » In quartis nonis duodeni denique mensis.
- » Linea tredecimum tenet vna, simulque secundum.
- » Excipe sex menses, Iulium prius atque sequentes,
- » His quamuis crescat vndenis summa propinquat.
- » Octo minor numerus sequitur, nec cõtinuatur.
- » Tali quippe modo describitur aureus ordo.

Est autem Cyclus decennouennalis 19 annorum solarium reuolutio, in qua omnis Lunæ primationis diuersitas, ad pristinam reuertitur positionem, secundum quam procedimus, primationes lunationum assignando, & cui deseruit aureus numerus. Romani autem quemdam alium inuenerunt Cyclum, qui Lunaris dicebatur, penes quem Lunæ accensionis diem, & horam assignauerunt, huic scilicet consimilem, in ordine tamen

inceptionis differentem. Incipit enim in Calendis Ianuarij, tertio videlicet anno Cycli decennouennalis, vel secundum alios quarto, qui in nomine tantum ab illis discrepant. Illum enim quartum, quem alij tertium vocant, considerantes, annum Cycli decennouennalis, secundum lunationem Paschalem incepere. Vt cum primus & secundus sint communes; tertius verò Embolismalis, de necessitate oportet primum dicere, quando primatio Paschalis per 19 notatur pridie nonas Aprilis. ab ista enim primatione vsque ad illam, que per vnitatem currit, est annus communis, & ita deinceps. Posita igitur vnitatem in Calendis Ianuarij, deinde facta formatione ad modum aurei numeri per additionem 8, formari habet vterque Cyclus: itaque à Ianuario incipit. Nos autem magis Chaldaeos & Eusebium Episcopum imitamus, qui à lunatione Paschali, vt dictum est, incipit. Si autem scire volueris in quoto anno Cycli decennouennalis simus, annis Domini ab eius Natiuitate inceptis adde vnitatem, & totum diuide per 19, & si nihil fuerit residuum, sumus in vltimo. Si verò aliquid residuum, quicquid fuerit, ostendit nobis in quoto anno Cycli sumus. Sed si in quoto anno Cycli lunaris simus scire volueris, ab annis Domini subtrahere 2, vel adde 17, & diuide vt prius.

Ne

Ne vulgarem incurramus dubitationem, causam ignorantes, cum realiter Luna fuerit quarta secundum Ecclesiam, quare prima pronuncietur: sciendum quòd Ecclesia supponit spatium 19 annorum Solarium, & Cyclum decennouennalem penitus coequari, scilicet in 19 annis Solaribus, secundum Ptolemæum in tertia dictione Almagesti, sunt 6939 dies, & 18 horæ, licet nimis prodigè fiat computatio.

In Cyclo verò decennouennali, sicut ab eodem in quarta dictione eiusdem habemus, sunt totidem dies, & 16 horæ, & ferè 2 tertiæ horæ vnius.

Vnde in quolibet Cyclo, secundum istam suppositionem, recedit media coniunctio siue primatio à nostra computatione per vnam horam, & tertiam horæ vnius. Sed Gamaliel secundum Iudeos, qui Pauli Apostoli erat magister, secundum verò nos Eusebius Cæsariensis Episcopus, & Hieronymus, in initio Cycli illius, in quo Dominus incarnatus fuit, considerauerunt Lunam fuisse primam 10 Calendas Aprilis, & quòd ad idem redit, 10 Calendas Februarij, vnde ibi vnitatem pro aureo numero ponitur. Sed ab incarnatione Domini elapsi sunt 1232 anni, à quo numero si Cyclus decennouennalis, quoties poterit, subtrahatur patebit quòd in 65 horis, & totidem tertiis, à veritate nunc extenditur nostra computatio, quibus in

e ij

dies redactis habemus 3 dies, 14 horas: Unde per tres dies & dimidium, recessit media coniunctio à loco primæ impositionis. Nunc igitur Luna dicitur prima, ubi deberet dici tertia, vel potius quarta, ut aureus numerus totaliter per 3 dies anticipetur, & vnitas, quæ notatur super B 10 Calendas Februarij, scribatur super F 13 Calendas eiusdem, & sic de alijs omnibus, eodem ordine qui nunc est obseruato. Sed quia in Concilio generali aliquid de Calendario transmutare prohibitum est, oportet modernos adhuc sustinere huiusmodi errores.

DE ANNIS LVNARIBVS,
& primò de anno communi.

Annorum autem Lunarum duo sunt genera: Alius enim est communis, & alius Embolismalis.

Communis autem est spatium 12 lunationum, in anno solari vicissim transeuntium. Et dicitur communis, quoniam 12 habet lunationes, siue menses Lunares: sicut annus Solaris 12 habet menses Solares: vel quia duo anni communes ferè semper simul eueniunt, sicut patebit in assignatione Embolismorum. Habet autem iste annus 354 dies, & quintam & sextam vnius diei, ut à Ptolemæo

☉

☉ Afragana perhibetur. Quod etiam ostendi poterit, cum habeat 6 lunationes 30 dierum, & alias sex 29 dierum, cum minorum computatione. Unde patet, quòd annus Solaris excedit hunc annum communem in vndecim diebus omnis minutis. Si igitur illi duo anni simul incipiant, prius terminabitur annus iste communis per vndecim dies, quàm annus solaris, sicut patet, quando sumus in tertio anno Cycli decennouennalis. Quare si Luna fuerit prima in Calendis Ianuarij, eodem die anno reuoluto, erit duodecima, propter excrementum illorum vndecim dierum. Consimilis erit variatio in Calēdis cuiuslibet mensis, & in singulis diebus anni. Unde propter hoc rectificandum, inuenerunt computistæ duos numeros, scilicet epactam & regularem Lunarem, per quorum coniunctionem adinuicem, patebit ætas Lunæ in Calēdis mensium. Ad habendū autem cuius ætatis sit luna in singulis diebus anni, ex isto excessu vndecim dierum de ætate Lunæ, respectu temporis præteriti, & futuri, duæ dantur regule.

Si ergo supponatur hodie alicuius certæ ætatis, & velis scire in anno futuro, hoc eodem die, quoræ ætatis erit, ætati Lunæ, quam modò habet, adde 11, & tantæ ætatis erit Luna in anno futuro, eodem die. Illi iterum ætati Lunæ adde 11, & habebis eius ætatem in anno tertio eodem die, & sic in in-

e iij

finitum hoc tamen prenotato, quòd si excrescere maior numerus quàm 30, reiectis 30 residuum pro ætate Lunæ ponatur.

Si autem scire velis, cuius ætatis fuerit Luna hoc eodem die in anno præterito, tertio, vel quarto, ætati Lunæ, quam modò habet, adde 19, & habebis ætatem eius in anno præterito, & sic deinceps.

Hoc etiam ut prius notato, quòd si excrescat maior numerus quàm 30, reiectis 30 residuum pro ætate Lunæ ponatur.

Vnde versus,

1, Quinque dies & sex, ponas pro luce futura.

2, Et pro præterita, quinque bis atque nouem.

Licet in vno die quandoque fallat. Quod vniuersalius est, pro regula instituat.

DE ANNO EMBOLISMALI.

Annus autem Embolismalis est spatium 13 lunationum, constans ex 384 diebus. Vnde excedit lunarem communem in 30 diebus, annum verò solarẽ in 19 diebus. Et dicitur Embolismalis ab Embolismo, sicut Bissextilis à Bissexto. Quare videndum est quid sit Embolismus, & vnde oriatur, & vbi in Calendario interponatur.

Est

Est autem Embolismus lunatio 30 dierum nulli mensi attributa. non enim alicuius mensis lunatio principalis dici meretur, cum ex reliquiis aliarum mendicando perficiatur. Dicitur autem Embolismus ab ἐμβολος, quod est excrementum. Sunt enim in Cyclo decennouennali 235 lunationes, sed tantum 228 menses Solares. Vnde si singulis mensibus singulæ attribuuntur lunationes, supererunt septem irregulares, quæ Embolismi dicuntur: ad quorum completionem, ut quilibet secundum sui proprietatem sit 30 dierum, lunationum totius Cycli necessaria est aggregatio fractionum. In Cyclo igitur decennouennali, lunationes sunt 235, quod sic patet. In 12 annis communibus, sunt 144 lunationes. In 7 Embolismalibus sunt 91 lunationes, quæ superioribus additæ, faciunt 235 lunationes, de quarum qualibet ad præsens omitantur 44 minuta, 3 secunda, 16 tertia, & de numero illarum lunationum excipiantur septem, ad opus 7 Embolismorum, & referuntur illesæ. De residuis autem scilicet 228 fac semper vnã 30 dierum, & aliam 29 dierum, nisi quòd in anno Bissextili lunatio Februarij semper erit 30 dierum, quãtòque parcius fiat computatio in Cyclo, sunt quatuor Bissexti. Ad completionem igitur quatuor lunationum Februarij, in quatuor annis bissextilibus Cycli, oportet mendicare 4 dies inte-

ἐμβολισμός
intercalatio.
ἐμβολισμός
intercalaris,
ἐμβολισμός, ab
ἐμβάλλω, in-
iicio, infero.

gros: similiter & ad 7 Embolismos perficiendos exiguntur septem dimidij dies. Resume igitur singularum lunationum totius Cycli decennouennalis fractiones, & multiplicentur per summam lunationum, & habebis 7 dies, & 5 horas. Dantur igitur quatuor dies ex his integri 4 lunationibus Februarij, in 4 annis bissextilibus, & de tribus residuis, perfice sex Embolismos, ut sit quilibet 30 dierum, unde non relinquitur, quod detur septimo Embolismo, ad sui completionem, nisi quinque horæ. Sed cum ad similitudinem aliorum debeat esse 39 dierum, à lunatione Iulij in ultimo anno Cycli decennouennalis, quantum ei sufficit mutuetur, scilicet 7 horas: cõputatur tamen lunatio Iulij 29 dierum. Unde iste dies quo ad maiorem sui partem, sic subtractus à lunatione Iulij dicitur Salus Lunæ, de quo patebit inferius.

Quotus autem annus Cycli decennouennalis, secundum Lunæ primationis anticipationem, apud Chaldaeos & Eusebium sit Embolismalis, patet per hunc versum,

» Christus factus homo leuat omnia reddita throno.

In hoc versu sunt septem diætiones, septem Embolismis deseruientes, prima primo, & sic deinceps. Vide igitur quora sit litera primæ diætionis in Alphabeto, & in tali anno Cycli decennouennalis

uennalis interponitur Embolismus, cui deseruit illa diætio. Idem etiã facilius scitur per hos versus,

» Tertius & sextus, octauus & undecimalis,
» Et quartus decimus, decaseptimus, & decanonus.

Ad sciendum etiam quoto mēse & quoto die eiusdem mensis interponi debeat Embolismus, sciatur iste versus.

Mobilis ibo cifris ace liber habe coeuum.

Men-	12	9	3	1	11	8	3
sis.	M	I	C	A	L	H	C
Di-	2	2	6	3	2	2	5
es.	B	B	F	C	B	B	E

In hoc versu sunt septem diætiones 7 Embolismus seruietes, prima primo, & sic deinceps. Vide itaque quora sit litera prima alicuius diætionis in alphabeto, & in tali mēse interponitur Embolismus, cuius diætionem sumpsisti: vide etiam quora sit in alphabeto litera prima, secundæ syllabæ eiusdem diætionis in alphabeto, & in tali die eiusdem mensis, est sedes Embolismi.

Notandum autem quod multiplex error contingit in Calendario per Embolismum, quoniam error vicissitudinis, error terminationis, error variationis, & error epactarum. Error vicissitudinis est, quando simul sunt plures lunationes 30 dierum. Error terminationis est, quando lunatio-

nes terminantur extra suos menses. Error variationis est, quando mensis positus impari loco imparem habet lunationem, vel econverso. Error epactarum eo fit, cum mentiuntur epacta & regularis.

Primus igitur Embolismus incipit secundo die Decēbris, & terminatur ultimo die eiusdem, & contingit error vicissitudinis. Lunatio enim Embolismalis, & lunatio Ianuarij, simul sunt 30 dierum: Et si Bissextus fuerit, quatuor lunationes erunt simul 30 dierum, scilicet lunatio Embolismalis Ianuarij, Februarij, & Martij. Embolismus iste assignatur in tertio anno Cycli decennouennali, quemadmodum secundum inceptionem lunationis Aprilis prædictum est.

Secundus Embolismus incipit secundo die Septembris, & terminatur die primo Octobris, & contingit error vicissitudinis, quoniam lunatio Septembris, & Embolismalis, simul sunt 30 dierum, & assignatur in sexto anno Cycli decennouennalis, eadem die, qua prius, ratione repetita.

Tertius Embolismus incipit sexto die Martij, & terminatur quarto die Aprilis, & contingit error vicissitudinis, quia lunatio Martij & Embolismalis, simul sunt 30 dierum: Et si Bissextus fuerit, quatuor, scilicet Ianuarij, Februarij, Martij, & Embolismalis, simul erunt triginta dierum.

Contin-

Contingit etiã error terminationis, quãdo lunatio Aprilis terminatur tertia die Maij: lunatio Maij, secunda die Iunij: lunatio Iunij, prima die Iulij. Eo etiam anno mentiuntur epacta, & regularis in principio scilicet Maij & Iunij, vt inferius patebit.

Quartus Embolismus incipit tertio die Ianuarij, & terminatur primo die Februarij, & contingit error vicissitudinis. Lunatio enim Ianuarij & Embolismalis simul sunt 30 dierum, & si Bissextus fuerit, 4, scilicet lunatio Ianuarij, Embolismalis, Februarij, & Martij. Contingit etiam error terminationis, quia lunatio Februarij terminatur secunda die Martij, lunatio Martij, prima die Aprilis. Præterea tunc mentiuntur epacta & regularis in principio Martij, nisi sit Bissextus.

Quintus Embolismus incipit secundo die Nouembris, & terminatur primo die Decembris, & contingit error vicissitudinis, quia lunatio Nouembris & Embolismalis simul sunt 30 dierum. Et notandum quòd Embolismus iste est causa, quare in secundo die Decembris in vna linea ponantur duo numeri, scilicet 13 & 2. Si enim 13 poneretur in primo die, duplex contingeret inconueniens, scilicet, quòd Embolismus præcedens tantum esset 29 dierum, & lunatio Decembris

IO. DE SACRO BOSCO

30 dierum, cuius contrarium semper contingit.

Embolicismus autem iste intercipitur in decimo-
quarto Cycli decennouennalis anno, ratione præ-
dicta.

Sextus Embolicismus incipit secunda die Au-
gusti, & terminatur vltima die eiusdem, & con-
tingit error vicissitudinis, quoniam lunatio Em-
bolismalis & Septembris, simul sunt 30 dierum.
Est autem Embolicismus iste in 17 anno Cycli de-
cennouennalis, prout patet in præcedentibus.

Septimus Embolicismus incipit 5 die Martij, &
terminatur tertia die scilicet Aprilis, & contin-
git error vicissitudinis. Lunatio enim Martij &
Embolicismi sunt simul 30 dierum, & si Bissextus
fuerit, 4 lunationes simul euenient 30 dierum, sci-
licet Ianuarij, Februarij, Martij, & Embolicismi.

Contingit etiam error terminationis, quoniã lu-
natio Aprilis terminatur 2 die Maij, & lunatio
Maij prima die Iunij. Mentiuntur etiam epa-
cta & regularis in principio Maij, & Augusti.

Iste Embolicismus intercipitur in 19 anno Cycli
decennouennalis, prout patet in præcedentibus.

Intercalentur itaque in locis prædictis Calen-
darij septem Embolicismi, vt alijs, quanto minus po-
terit, derogetur lunationibus. Si enim alibi po-
nerentur plures, mentirentur epacta & regula-
ris, & plures contingerent errores. Sed de ma-
lis

DE ANNI RATIONE. 39

lis duobus minus malum est eligendum, dum alte-
rum vrget. Vnde versus,

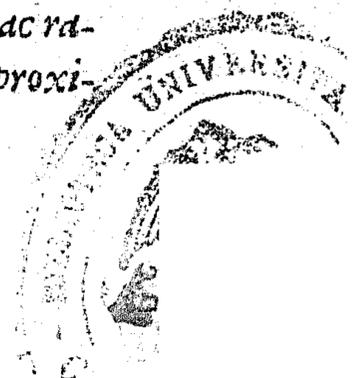
„ Si tibi concurrant duo turpia, delige neutrum,
„ Sed quod turpe minus elige, Beda docet.

DE ÆTATE LVNÆ
aliter inuenienda.

AD habendum autem artificialiter, & sine
inspectione Calendarij, quotæ ætatis sit Luna
in Calendis mensium, & per consequens, in quo-
libet die anni, inuenti sunt duo numeri, epacta sci-
licet & regularis lunaris.

Est igitur epacta numerus 30 non excedens,
proueniens ex superabundantia anni Solaris, ad
annum Lunarem communem. Triginta non exce-
dens dicitur, quia cum officium epactæ sit osten-
dere ætatem Lunæ, nulla autē ætas Lunæ est maior
quàm 30 dierum, nec epacta maior debet esse.
Proueniens ex superabundantia, &c. dicitur, quo-
niam epacta prouenit ex cremento dierum, in
quibus annus Solaris excedit annum Lunarem
communem.

Primus igitur annus Cycli decennouennalis e-
pactam non habet, cum non præcedat annus, ex
cuius inequalitate epactam haberet, vel hac ra-
tione, cum vltimus annus Cycli sit quasi proxi-

IO. DE SACRO BOSCO

mus ante primum, & ille habeat 18 pro epacta,
& in eodem anno excrescant 11 dies ex annorum
inequalitate adinuicem, & vnus ex saltu, erunt
in vniuerso 30. Sed triginta sunt quasi nulla epa-
cta, quia 30 adiuncta cum regulari debent deleri,
ad ostendendum aetatem Lunae. Secundus autem 11
habet pro epacta. Tertius 22. Quartus 3. Quia ab-
iiciuntur 30, & ita formatur epacta deinceps, per
additionem 11. Idem scitur per hos versus,

» Quae tenet vndenas Aprilis Luna Calendas,
» Epacta numerum monstrat per quemlibet
» annum.

Vide quora sit Luna vndecimo Calendas Aprilis,
& talis numerus erit epacta illius anni. Sed si ex
abrupto alicuius anni quaeratur epacta, per hunc
inuenietur versus,

» Deme vñ, post adde nouem, post vndeniginti.

Ponatur enim primus annus Cycli decennouen-
nalis, in radice pollicis, secundus in media iun-
ctura, tertius in summitate, quartus iterum in
radice, & ita circulariter computes annos Cycli,
donec occurrat annus de quo quaeritur epacta.

Et si sistat in radice, subtrahatur vnitas: si in me-
dia iunctura, adde 9: si in summitate, adde 19, &

habebitur epacta anni quaesiti. Dicitur autem
Epacta ab em, quod est supra, & aucta propter
illud excrementum 11 dierum superius dictam.

Vel ab

DE ANNI RATIONE. 40

Vel ab em, quod est supra, & adiecta: ipsa enim
superadiecta regulari in Calendis mensium aeta-
tem Lunae ostendit.

Regularis Lunaris est numerus 30 non exce-
dens, qui adiunctus cum epacta, aetatem Lunae
in Calendis mensium manifestat. Triginta non ex-
cedens, expone vt prius de epacta: sed istud mem-
brum, qui adiunctus, &c. ostendit tam officium
epactae, quam regularis.

Origo autem regularium est, ex 5 diebus rema-
nentibus vltra dies anni, singulis mensibus per
30 distributos. Vnde September 5 habet pro re-
gulari: vel quoniam quilibet mensis tot habet
pro regulari, quora Luna fuit in Calendis eius in
principio compositionis Calendarij, & semper ha-
bebit. Vnde ad hoc sciendum, supponatur quod si-
mus in primo anno Cycli decennouennalis, & pa-
tet propositum in Februario, & in 6 mensibus
ipsum sequentibus. In primo enim anno Cycli de-
cennouennalis est aureus numerus vnitas, de-
cimo die ante Calendas Februarij: & sic Luna est
decima in Calendis eius, vnde 10 habet pro re-
gulari. Similiter considera vnitatem aureum nu-
merum ante Calendas aliorum sex mensium se-
quentium, & patebit regularis.

Sed de Septembri, & 4 mensibus illum sequen-
tibus, supponatur 19 annus Cycli decennouennalis,

quia ille fuit quasi proximus ante primum, & secundum hoc September habet 5 pro regulari.

Si velis igitur alios regulares formare artificialiter, anno supposito, sume numerum dierum Septembris, & adde eius regularem, & à totali numero subtrahatur lunatio eiusdem mensis, & residuum erit regularis mensis sequentis, & ita deinceps. Vnde versus,

„ Quinque Sep. Oc. dantur, No. De. septem,

„ ter tria La. Mar.

„ Feb. A. decem sumat, post unum cuiuslibet addas.

Habitis igitur epacta & regulari, si scire velis etatem Lunæ in Calendis alicuius mensis, iungantur simul epacta anni, & regularis Lunaris mensis illius, & si ex illa coniunctione resultent 30, vel minor numerus, talis etatis erit Luna in Calendis mensis illius, cuius regularem sumpsisti. Si maior, eice 30, & residuum ostendet etatem Lunæ. Vnde versus,

„ Dant Lunam mensis epacta cum regulari,

„ Plus retinens, cum plus fuerit, triginta relinques.

Ad etatem etiam Lunæ in Calendis mensium habitam, addatur numerus dierum mensis præteritorum, uno die subtracto, ne bis primus computetur, & in die præsentis etas Lunæ habebitur. Sed si summam lunationis mensis excesserit, residuo

fiduo retento, ipsa abiiciatur. Si autem qua hora Luna à Sole accedatur scire volueris annum, quotus fuerit Cycli Lunaris, per 4 multiplica, & his dies anni præteritos à Calendis Ianuarij vsque in diem de quo queritur, aggrega: quibus in unum redactis, per quinque divide, & scies ea hora Lunam accendi, cui 5 defuerit, & in toto ipsius horæ puncto, quod cuius cæterarum superfuerint horarum. Si verò numeri aggregatio 60 excesserit, reiectis 60 de residuo, fac ut prius. quod si nihil superfuerit, in ultimo puncto horæ 12 Luna accenditur. Sic igitur istorum asserit sententia, Lunam semper quo ad nos in nostro accendi hemisphærio, quod etiam authoritate Ptolemæi in Atarbe primo dicentis confirmatur. Luna quidem occidentem de iure vendicat, cum à Solis conuentu discedens, ibidem semper nouam lucem representet, & primus eius incipiat ascensus. Luna autem singulis diebus in cremento 4 punctis remouetur à Sole, in decremento Soli admouetur. Vnde si scire volueris, in quo signo sit Luna, & quantum à Sole distans, etatem eius per 4 multiplica, & per 10 partire, & quot fuerint denarij, per tot signa distat à Sole Luna: & quot remanserint vnitates, per tot puncta in signo subsequenti pertransiuit. Signum autem intelligo signi quantitatem. Ut si Luna coierit cum Sole in 5 gradus Arietis, ea-

dem cum fuerit quinta, erit in decimo gradu Geminorum. Luna enim 13 partes peragente, Sol unam complet, ut omnis utrobique minutis, sensibile pro exemplo ponatur.

Si vero per quot horas Luna de nocte luceat scire volueris, cum in cremento fuerit, etatem eius per quatuor multiplicabis (in decremento residuum etatis eius, quanto minus fuerit a triginta) & per quinque partire: quot igitur fuerint quinary, per tot horas lucebit, & quot unitates, per tot puncta. Vnumquodque enim signum 10 habet puncta, hoc est, horas duas, ut quinque puncta horam unam constituent, in Lunari computatione, & punctus quilibet 3 continet signi gradus.

Incipiunt autem epacta & regularis Lunarum a Septembri: & epacta est numerus variabilis: regularis vero, numerus invariabilis. Si autem velis scire in quoto anno Cycli epactarum simus, utendum est eodem artificio, quo utebamur ad sciendum in quoto anno Cycli decennouennalis essemus, addendo annis Domini unitatem, &c. Iste enim Cyclus non differt ab illo, nisi quod primus incipit spatio 4 mensium, scilicet a Septembri, ille vero a Ianuario.

Mentuntur autem epacta & regularis Lunarum in toto Cyclo decennouennali quinquies, quoniam

niam bis in octavo anno. Unde versus,

„ Fallitur octavo cum Maio Iulius anno.

Dicunt enim epacta & regularis in octavo anno Lunam esse 28 dierum in Calendis Maij, cum tamen reuera sit 27 dierum. Dicunt etiam in eodem anno Lunam esse 30 in Calendis Iulij, cum sit 29 dierum. Et semel iterum in undecimo. Unde versus,

„ Ni sit Bissextus, fallit Martem deca primus.

Dicunt enim epacta & regularis in undecimo anno Cycli Lunam esse 29 dierum in Calendis Martij, cum sit 28 dierum tantum. Sed si Bissextus fuerit, 2 dies computantur super sexto Calendis Martij. Unde tunc non fallit bis etiam in ultimo. Unde versus,

„ Vltimus Augusti fallit, fallit quoque Maium.

Dicunt enim epacta & regularis in ultimo anno Cycli, quod in Calendis Maij Luna sit 29 dierum, cum reuera sit 28 dierum: & dicunt etiam in eodem anno Lunam esse 2 dierum in Calendis Augusti, cum in veritate sit 3 dierum: quod propter saltum Lune contingit, quoniam lunatio Augusti prius incipit vno die, quam deberet, si non esset saltus Lune.

Est autem saltus Lune, subtractio vnus diei a lunatione Iulij in ultimo anno Cycli decennouennalis: & nisi fieret talis subtractio, post vnum Cyclum

peractum, Luna diceretur prima, quando esset secunda. Similiter post 15 Cyclos peractos, Luna diceretur prima, quando esset 15. Ecclesia enim supponit 19 annos Solares ex toto, adaequari totidem Lunaribus. Sunt autem in 19 annis Solaribus 6939 dies, & 18 horae. Haec autem quantitas, secundum Ecclesiam, est eadem in totidem Lunaribus. Sed Ecclesia menses & annos & Cyclum secundum dies integros computans, non expectat terminationem 18 horarum in fine Cycli. Imò semper in sequentis diei principio Cyclum inchoantis, computatur Luna prima 10 Calendas Februarij, cum tamen in rei veritate, deberemus expectare finem 18 horarum antequam pronunciaretur Luna prima. Vnde haec etatis Lunae anticipatio, quae ex re nomen habet, dicitur saltus Lunae.

Sed ne videamur ex tanto saltu in singulis Cyclis inconueniens incurrere, ut Luna 25 prima dicatur, attende quam subtiliter in 4 Cyclis omnia ad concordiam reducuntur. Sunt igitur in quolibet Cyclo secundum veritatem 5 Bissexti, praeterquam in illo, cuius quartus annus est Bissextilis. Sed de 4 cuiuslibet Cycli in capitulo Embolismorum satisfactum est. Vnde de quinto in tribus Cyclis restat assignatio.

Cyclus igitur, cuius quartus annus est Bissextilis, differendi causa primus vocetur, & esto, quod
in

in principio illius Cycli fuerit Luna prima, quo completo in sequentis diei principio, ut dictum est, Luna prima computatur, cum tamen deberemus expectare 18 horarum finem. Vnde quo ad motus intensiorem saltum facimus, quasi Luna motum suum intenderet saltando. Fingimus enim eam cum Sole coniungi, & esse primam in Cyclo sequenti: eadem ratione aliarum 18 horarum saltum facimus, & ita habemus 36 horas, hoc est, diem unum & dimidium. Dies integer per Bissextum intercaletur in lunatione Februarij, pro quinto Bissexto secundi Cycli. Dimidius autem dies reseruetur tertio Cyclo, ex cuius saltu, ratione dicta, resultant 18 horae, vnde cum residuo superiori habemus unum diem integrum, & sex horas.

Dies integer intercaletur in Lunatione Februarij, pro quinto Bissexto tertij Cycli ratione assignata. In quarto similiter Cyclo, habemus ex saltu eius 18 horas, quibus aggregatis, ad sex superius relictas, erit dies unus integer, qui interponatur Februarij pro quinto Bissexto quarti Cycli, ut dictum est, & nihil remanebit. Vnde in sequentis Cycli principio Luna & est, & dicitur prima.

Similiter faciendum est in 4 Cyclis sequentibus, & deinceps. Sic igitur in quatuor Cyclis omnia ad concordiam reducuntur. Vnde istud temporis spatium Cyclus Cyclorum appellatur.

In cuius autem quoto Cyclo sumus, sic scitur, Numerus annorum Cycli decennouenalis, à Bissextili proximo quouis ordine, vsque in finem eiusdem per 4 diuidatur, & si remanserit ternarius, sumus in primo Cycli: si binarius, in secundo: si unius, sumus in tertio: si autem nihil, sumus in ultimo.

DE FESTIS MOBILIBVS.

Festa autem mobilia cum ex lunationis discretionem habeantur, ordinis ratione consequenter de eis est pertractandum. Est igitur festum mobile, quod penes ascensum vel descensum lunationis celebratur, nullum sibi locum in Calendario habes assignatum. Sunt quidem quinque festa mobilia, scilicet Septuagesima, Quadragesima, & Pascha, Rogationes, & Pentecoste.

Dicitur autem Septuagesima à 70, quasi continens 70 dies, incipit enim à Dominica qua cadit Alleluia, & extenditur vsque ad diem Dominicum in albis. Quidam tamen supponunt eam in Pascha terminari, dicentes tempus à denario in quo terminatur, de iure nominari. Illud autem tempus recolat Ecclesia ad memoriam 70 annorum, in quibus filij Israel erant sub seruitute Babylo-nica.

Quadragesima similiter dicitur à 40, continet enim

enim 40 dies. Et illud tempus recolat Ecclesia, quoniam Moyses tot diebus ieiunauit, cum acciperet legem Domini. Elias etiam tot dies ieiunauit, & raptus est in coelum, vel in locum Dei secretum. Christus etiam tot diebus ieiunauit, & Diaboli vicit tentationes. Et quia omnis Christi actio nostra est instructio, ergo & nos tot diebus ieiunare debemus. Sicut enim res nostras decimamus, ita & nos & vitam nostram decimare debemus Deo. Sed 36 dies & dimidius, sunt decima pars anni. Quoniam autem nihil est à media die ieiunium inchoare, ad mundificationem corporum ex ingurgitatione, 4 dies cinerum superadduntur aliis.

Pascha, Βάσις, transitus, idem sonant, sed à diuersis linguis imponuntur. Pascha enim Hebraice, Βάσις Græce, transitus Latine dicitur, quoniam tum de non esse ad esse factus est rerum transitus: atque Angeli exterminatoris in veteri lege in Aegypto, necnon & Christi de mortalitate ad immortalitatem, nostram figurantis transitionem de vitio ad virtutes, & de hac vita ad aeternam.

Pascha Latini & Graeci vocarunt festum, quod Hebraeis Phase dicitur, id est, transitus.

Dies autem Dominicus præcedens ieiunia Rogationum, Rogationes appellatur, tunc enim non solum contra lupos corporales, quemadmodum iam dudum in Gallia, sed & contra spirituales, ieiunia, processiones, & orationes continuare nos rogat Ecclesia.

Πεντηκοστή
 Quinquagesimam
 so
 nat Latine.

Pentecoste dicitur à penta, quod est quinque, Coste, quod est decem, quasi continens quinquies decem dies: sunt enim 50 dies inter Pascha & Pentecosten utroque die incluso: & illud tempus recolat Ecclesia, quoniam in monte ardenti lex Moysi tunc data est, & dona Spiritus sancti Apostolis.

Ad hæc autem festa scienda, quædam genera numerorum inveniuntur, ut inferius patebit, & dies ante festum, ubi huiusmodi numeri terminantur, termini appellantur: Terminus enim dies est, clauem finiens, festum mobile futurum in die Dominica proxima annuatim designans. Est itaque regula in computo, quod terminus & festum nunquam simul sunt. Unde versus,

„ Terminus & festum nunquam celebratur ibidem.
 „ Lux teneat Domini post terminum proxima
 „ festum.

Et hoc, ne videamur Iudæos imitari, qui simul ponunt terminum & festum, vel quia terminus Paschæ semper est 14 dies lunationis Aprilis, & Pascha magis accedens ad terminum, est quintodecimo die eiusdem lunationis. Quare non poterunt simul esse terminus & festum. Ratio autem quare festa mobilia non habent certa loca in Calendario, hæc est. Pascha (quemadmodum cætera festa mobilia) semper debet celebrari die Dominico

minico. Sed cum una & eadem litera in Calendario non semper denotet diem Dominicum, non potuit Pascha nec cætera festa mobilia habere certum locum in Calendario. Quidam etiam dicunt quod Dominus passus est 10 Calendas Aprilis, ibi enim fecit Adam, sicut dicit Theophilus Alexandriæ episcopus, & sui consentanei. Unde dicunt quod eodem die voluit pati pro primo homine & suo genere redimendo, quo die ipsum formavit. Alij verò, sicut Hieronymus & sui sequaces, dicunt quod 8 Calendas Aprilis passus est Dominus, ibi enim sumpsit carnem de beata Virgine: Unde dicunt quod eodem die, quo carnem assumpsit, passus est. Præceptum etiam erat in veteri testamento, agnum Paschalem post quartumdecimum diem lunationis Aprilis immolari ad vesperam, hoc est, in principio 15 diei eiusdem lunationis.

Ita Christus, qui verus agnus est, & per illum agnum typicum figuratus, passus est in plenilunio, ut sicut eo tempore lumen nocti attribuitur copiosius, ita per passionem eius humanæ naturæ gratia redemptionis plenius exhibeatur. Cum ergo lunationes Aprilis quandoque sint prius, quandoque posterius, non potuit Pascha in certo loco assignari. Est autem infimum Pascha 11 Calendas Aprilis, quod sic patet. Infima lunatio Apri-

lis incipit 8. Idus Martij, vbi 16 pro aureo numero assignantur. Lunationes quidem duæ in proximo præcedentes sunt Embolismales, duæ verò reliquæ illas præcedentes sunt lunationes Martij, licet posterior illarum terminetur prima die Aprilis, quod contingit per quartum Embolismum. Si igitur à prima lunatione Aprilis, à iam dicta computentur 14 dies, primus terminus Paschalis erit 11 Calendas Aprilis: & bene potest contingere, mediante variatione literarum Dominicalium, quòd Pascha celebretur in crastino illius termini, hoc est vndecimo Calendas Aprilis. Vnde ibi solet notari primum, siue infimū Pascha, Ex dictis patet, quòd bene datur hæc regula,

- » Post Martis Nonas vbi sit noua Luna require,
- » Bis septem completo dies vt Pascha sequatur.

Omnes enim lunationes Aprilis incipiunt post Nonas Martij. Quòd autem vltimum Pascha celebretur 7 Calendas Maij, sic patet. Nam vltima lunatio Aprilis, signatur contra Nonas ipsius, vbi aureus numerus est 8, quamuis illa terminetur tertia die Maij: sicut sua præcedens, secunda die Maij: quod contingit propter tertium & vltimum Embolismum. Si igitur ab vltima lunatione Aprilis iam dicta computentur 14 dies, erit vltimus terminus Paschæ, 14 Calendas Maij: & potest contingere mediante variatione literarum

Domini-

Dominicalium, quòd ille terminus sit dies Dominicus, vnde dies Paschæ celebrabitur in sequenti Dominico, hoc est, 7 Calendas Maij. Ex his patet, quòd in illis 35 diebus, qui sunt inter 11 Calendas Aprilis, & 7 Calendas Maij, siue prius siue posterius semper habet Pascha celebrari, ita quòd in anno communi descendat terminus Paschæ per 11 dies; in anno Embolismali ascendat per 19 dies. Vnde versus,

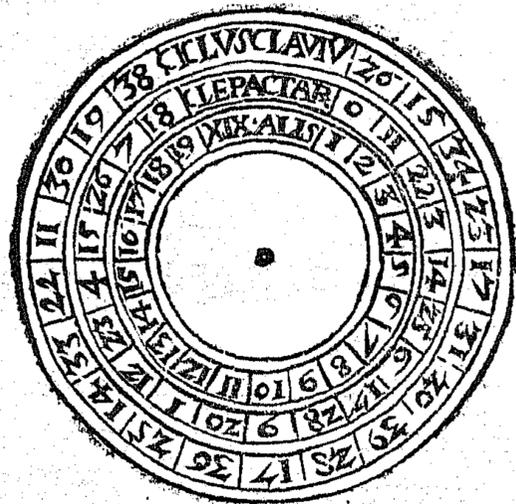
- » Pascha nec vndenas Aprileis ante Calendas,
- » Nec post septenas Maij valet esse Calendas.
- » Embolis ascendens Canonis de lucibus anno
- » Communi recidit vndenis terminus eius.

Magnus autem Cyclus Paschalis est, qui multiplicato Solari per Lunarem, 532 conficitur annis: quam cum ex ordine mensium dierumque summam compleuerit, mox in seipsum reuolutus, omnia quæ ad Solis Lunæque cursum pertinent, eodem, quo prius præterierunt, semper tenore restaurat: in cuius quidem quoto anno fueris, sic scitur. Annis Domini addantur 20, nam vigeno primo Christus natus fuit anno: & totum per summam Cycli diuidatur, & si nihil fuerit residuum, sumus in vltimo: si verò aliquid, ostendet nobis in quoto anno sumus.

Ad habendum autem quinque festa mobilia, communiter inuenti sunt quidam numeri, qui cla-

IO. DE SACRO BOSCO

ues dicuntur. Vnde clavis est numerus in vnoquo- que annorum Cycli decennouennalis diuersus, festo- rum mobilium certitudinem per terminum osten- dens: sicut enim per clauis fit introitus in atrium, ita per numeros istos in notitiam festorum mobi- lium. Cum igitur in Cyclo decennouennali sint 29 anni, vnusquisque suam habebit clauem. Sicut in figura Cycli decennouennalis, epactarum, & cla- uium figura presenti subiicitur.

Primus itaque 26 habet pro clauis, à qua for- mari possunt clauis sequentes, per additionem 19, hoc tamen prænnotato, quòd si excrescant 40, vel maior numerus, reiiciatur 30, & residuum erit cla- uis anni sequentis. Sed si ex abrupto queratur cla- uis alterius anni, tunc his versibus inuenietur,

- » Vicens quinos tredecim, plus asse tricenis,
- » Vnde uigin hepta digitis pro clauibus apta.

Compu.

DE ANNI RATIONE. 47

Computetur enim per omnes digitos sinistrae manus donec venias ad annum cycli, de quo cla- uis queritur, sumpto initio à pollice: & si annus quæsitus sistat in pollice, illius anni numero adde 25: si in indice, 13: si in maiori digito 31: si in me- dico, 19: si in auriculari, 7: & versibus sic expo- sitis clauis manifestantur.

Hoc tamen prænnotato, quòd si excrescant 40, vel maior numerus, reiectis 40, residuum pro clauis sumatur. Loca autem clauium his assi- gnantur versibus,

- » In Iano prima, supremaque Marte secunda.
- » Aprilis terna sex monstrat & vltima clauis.

Habitis igitur clauis & loco clauis, si festa mobilia in anno quocunque scire volueris, sumatur clauis illius anni, & ad habendum festum quod- cunque mobile, tot dies computentur à loco clauis illius festi, quot vnitates clauis continet: & dies vbi terminatur talis computatio, terminus dici- tur: & in die Dominica proxima sequente, celebra- tur festum. Hoc tamen prænnotato, quòd ad ha- bendam Septuagesimam vel Quadragesimam, in anno Bissextili, clauis addenda est vnitatis. Aliter enim contingeret Septuagesimam & Quadrage- simam per clauem prius celebrari, quam deberet, 7 diebus. Per hos autem versus specialiter habetur terminus Septuagesimæ, & per consequens cete-

In fine enim quinquennij cuiuslibet, & in principio Dictaturæ, circumibant ciues Romani ciuitatem cum cereis & Calēdis, & postea in Martio campo Dictatorem elegerunt. Adhuc etiam Ecclesia memorat Lustra, dicens Lustra sex quæ iam peracta, &c.

Indictio est spatium 15 annorum ad recipienda ab extraneis tributa institutum: & dicitur ab indico cis, quod ad Pontifices pertinet.

Vnde versus,

» Edicunt Reges, indicit festa Sacerdos.

Cum enim Romani dominarentur ferè vniuersis nationibus, terras fecerunt sibi tributarias, præcipientes, vt terræ remotiores propter difficultatem transitus, in fine primi quinquennij persoluerent aurum ad dominationis typum: in fine secundi, argentum ad stipēdia militum: in fine tertij, æs & ferrum ad armorum reparationem. Vnde indictio à quibusdam ærea ab ære dicitur, vel ferrea à ferro, in fine eius soluto. Vnde instituerunt Romani, quod nullum privilegium, nulla etiam conuentio scripto commendata esset stabilis vel firma, nisi haberet annum indictmentis annotatum & hoc, ne tributorum soluendorum memoria laboretur. Nos autem in tribus vtimur indictmente, scilicet, in privilegio, in cereo Paschali, & in dedicationibus Ecclesiarum. Incipit autem Cycclus indictio-

indictionis in Septembri, quia cum tunc sit vbertas fructuum, bene possunt solui tributa. Si autem placeat cuiquam scire, in quoto Indictionis sumus, annis Domini addantur 3, quoniam Dominus dicitur natus fuisse in quarto anno Indictionis, & totum diuidatur per 15: & si nihil fuerit residuum, sumus in vltimo anno Indictionis. Si verò aliquid, ostendit nobis in quoto anno sumus. Est etiam hoc nomen Indictio æquiuocum, ad totum Cyclum, & ad quemlibet annum illius Cycli.

Seculum autem dicitur spatium 100 annorum, vnde multa præteriere secula. Seculum etiam dicitur mundus & tota machina mundana, cum suis contentis.

Æuum verò dicitur spatium mille annorum. Dicitur etiam æuum idem quod ætas, vnde homo magni æui dicitur. Dicitur etiam æuum idem quod mora, vnde Boetius,

» O qui perpetua mundum ratione gubernas
 » Terrarum coelique sator, qui tempus ab æuo
 » Ire iubes, stabilisque manens das cuncta
 » moueri:
 » Tu stabilire velis opus hoc per temporis
 » æuum.
 » M. Christi bis C. quarto deno quater anno,
 » De Sacro Bosco discreuit tempora ramus,

IO. DE SACRO BOSCO

Gratia cui nomen dederat diuina Ioannes.
Annuat hæc nobis huius sic carpere fructum,
Ecclesie Christi, quod nos hinc fructificemus.
AMEN.

FINIS.

CISIO IANVS IN CARMINA
redactus, quò facilius à pueris
edisci possit.

IANVARIVS.

CISIO, Ianus, Epi, Sibi vendicat, Oc, Feli,
Marc, An.
Prisca, Fab, Hag, Vincenti, Paulus, nobile Lumen.

FEBRVARIVS.

BRIG. Purg, Basil, Ag, Dor, Febru, Ap, Scho-
lastica, Valent.
Iuli, Coniunge tunc Petrum, Matthian inde.

MARTIVS.

MARTIVS, Adria, Per, Decoratur, Gre-
gorio, Cyr.
Gertrud, Alba, Bene iuncta Maria genitrice.

APRILIS.

APRIL, In Ambrosii festis ouat, atque
Tiburti
Et Valer, Sanctique Georg, Marcique Vitalis.

MAIVS.

DE ANNI RATIONE. 50

MAIVS.

PHILIP, Crux, Flor, Goth, Iohan Latin, Epi,
Ne, Ser, & Soph.
Maius in hac serie tenet Vrban, in pede Cris, Can.

IUNIUS.

NIC, Marcelli, Boni, dat Iun, Primi, Ba, Cyrini.
Vitique, Mar, Probus, Al, Sancti Iohan, Io, Dor,
Le, Pe, Pau.

IULIUS.

IUL, Visit, Huldreich, Oc, Bil, Chili, Fra, Bene,
Margar, Apost, Al.
Arnolphus, Prax, Mag, Ap, Chris, Iacobiq, Sim,
Abdon.

AUGVSTVS.

PE, Steph, Steph, Protus, Six, Don, Cyr, Ro, Lau,
Tybur, Hyp, Eus.
Sumptio, Apapiti, Timo, Bartolo, Ruff, Aug, Col,
Aucti.

SEPTEMBER.

EGIDIUM, Sep. habet, Nat, Gorgon, Protique,
Cruce, Nic.
Euph, Lampertique, Matth, Mauricius, & Da,
Vuen, Nich, Hier.

OCTOBER.

REMI que, Franciscus, Marcus, Di, Ger, Ar-
tique, Calix.
Galli, Lucas, vel Vnd, Se, Seue, Crispini, Simonis,

IO. DE SACRO BOSCO

Quin.

NOVEMBER.

OMNE, Nouēber, Leon, Qua, Theo, Martin,
Britiūque.

Posthæc, Elisa, Ce, Cle, Cris, Catherina, Sat, An.

DECEMBER.

DECEMBER, Barba, Nicolaus, & alma
Lucia.

Sanctus abinde Thomas, modò Nat, Steph, Ioh,
Pu, Thomæ, Syl.

FINIS.

